

Boris Vian zemřel v roce 1959 neznám, ale rozhodně ne tak slavný, jako je dnes. Už několik let se však vzdouvají tak velké vlny zájmu o jeho dílo, že by se dalo mluvit o senzaci. André Stil v červnové l'Humanité 1966 praví, že je tomu „dík mládeži. Začalo to písničkami a pokračuje to romány. Dva z těch, které vydal odvážný Jean-Jacques Pauvert, dosáhly vysokých nákladů v kapesních edicích, dvě revue věnovaly Vianovi celé číslo ...“

Vzhledem k některým čtenářům by se dal volit jako trumf výraz „módnost“ a viděno z této strany nemusí nic znamenat čísla, která uvádí nákladatel Jean-Jacques Pauvert ve svém červencovém nakladatelském bulletinu: vydání Vianovy posmrtné sbírky básní JE VOUDRAIS PAS CREVER (Nerad bych posel) dosáhlo nákladu 21 000 výtisků a zvláštní číslo časopisu BIZARRE věnované Vianovi nákladu 18 000 výtisků.

Skutečnost je ovšem taková, že Vian-romanopisec, Vian-dramatik a Vian-básník je opravdu čten, zkoumán a objeven daleko víc než předtím a ono „předtím“ znamená, že většina literárních odborníků a leckterých čtenářů přehlédla už před deseti a dvaceti lety (tedy za Vianova života), s čím vlastně Boris Vian do literatury přicházel.

Kus pravdy asi má Noël Arnaud, když říká, že mnozí vrstevníci mladého Viana byli vlastně mnohem starší než Vian, nebo dokonce staří, a že Borisovo mládí bylo tak velké a silné, že je mladé ještě dnes.

Kus pravdy je nepochybně i v tom, že dnešní mládí sbližuje s Vianem jeho životní potřeba džezu. Ovšem — zájem mládeže o Viana nelze vysvětlit jednoduše tak, že ze zápalu pro Vianovu písňovou tvorbu přeskočila jiskra do jiné oblasti a roznítila lásku k Vianově próze.

Ani kapitola „Vian a džez“ „Vian a písňová tvorba“ není totiž tak prostá. Vymezujeme-li v největší stručnosti její jednotlivé odstavce, pak zjišťujeme, že student Boris narozený v roce 1920 patřil už před válkou do druhé vlny džezu pronikajícího do Francie s obtížemi, ale celkem brzy (1947) opouští slavný džezový orchestr, který vedl Claude Abadie. Roku 1950 je Boris Vian „králem Saint-Germainu“ a milují ho tu všichni mladí, ale Boris Vian tu hraje pouze zřídka a od roku 1950 je

RADOVAN KRÁTKÝ

Snivý výtržník

Boris Vian

džezovým hráčem vlastně už jen pro několik pamětníků.

Od roku 1951 hledá svůj umělecký výraz v jiných hudebních oblastech. Pořádá i různá turné, na nichž zpívá své písně, ale nechýbí při tom spousta hořkostí a skandálů, takže ani v tomto případě nelze říci, že šlo o turné vítězná, jež strhla mládež.

(Když se Michel Legrand vrátil z Ameriky a přivezl první „rock and roll“, napsal Boris Vian řadu rokenrollových textů. Byly to texty burleskní, neboť Vian podtrhl z dvou aspektů amerického rokenrolu — erotika a komika — právě ten druhý, což však způsobilo, že veřejnost nepřijala tyto texty s nadšením, a Jacques Canetti dokonce vyslovil podezření, že Boris Vian svými texty přibrzdil rozmach rokenrolu ve Francii.)

Boris Vian zkoušel své štěstí jako textař i jinde. Když Jacques Canetti uváděl v Paříži Bertolda Brechta, přepsal Boris Vian texty některých písní Kurta Weila. Canetti sám říká, že věc neměla úspěch, ale tvrdí, že Vianův nový text písně Mackie Messer byl lepší než ten, který se nadále zpívá.

Boris Vian je autorem čtyř moderních oper — ale ani zde nevystoupíme nějak přímočaře příčiny dnešního nadšení.

Boris Vian přispíval do hudební revue Jazz-hot a v roce 1947 přišel do Combatu vést džezovou hlídku. Byl tedy v džezu i teoretický odborník a na sklonku svého života se stal dramaturgem závodů na výrobu gramofonových desek. Lze říci, že byl úspěšným organizátorem, ale nelze říci, že cíl a řada desek, jejichž přebýly Boris Vian „opentloval“ různými žertky, nebo že ta spousta písní, k nimž Vian napsal s neobyčejnou suverenitou texty, měla takový ohlas, jaký má dnes.

V těchto místech patrně leckdo čeká, že padne odpověď na otázku: kde tedy začíná příčina dnešního úspěchu Viana? I další odstavce však zůstanou dlužny odpovědí.

Přitažlivost osobnosti Viana a jeho díla jsou pořád ještě oříškem, který i ve Francii čeká na rozlousknutí — tím spíše, že Vianovo rozlehlé dílo je teprve poznáváno.

Tento génus absurdit a zasvěcený milovník science-fiction (poznal kořeny science-fiction v samých začátcích a odhadl její budoucnost daleko dříve, než z ní vznikl slavný literární směr) byl především romanopiscem. V roce

1947 mu vyšla kniha *VERCOQUIN ET LE PLANCTON* (Hlísta a plankton), *L'ECUME DES JOURS* (Pěna dní) a *L'AUTOMNE À PEKIN* (Podzim v Pekingu), v roce 1949 povídky *LES FOURMIS* (Mravenci), v roce 1950 román *L'HERBE ROUGE* (Červená tráva), v roce 1953 román *L'ARRACHE COEUR* (Srdcerváč) a v rukopisu zůstal román *TROUBLE DANS LES ANDAINS* (Zmatek v Andénech).

V roce 1951, když dokončil *Srdcerváče*, píše zklamaně své druhé ženě Ursule: „Ptáš se, proč nevzali knihu u Gallimardů... Queneau by ji byl myslím přijal, ale hlavně Lemarchand nechce. Byl jsem u něho včera. Všichni jsou velmi zdvořilí. Nechce proto — jak mi říkal — že ví, že mohu udělat něco mnohem lepšího. To je moc laskavé, ale ty víš, oč jde. Chtěl mě zabít, všichni. Nemohu jim to mít za zlé, já vím, že se to těžko čte — ale grunt je podle nich „vymyšlený“. To je legrace — když píšou srandičky, vypadá to jako upřímné, a když píšou doopravdy, lidi si myslí, že kecám...“

Paradox je však ještě větší, než praví Vian. Celé Vianovo prozaické dílo stojí totiž v té době — a vlastně až do Vianovy smrti — ve stínu mystifikace, podvrženého románu či spíše literárního poškledku *J'IRAI CRACHER SUR VOS TOMBES* (Přijdu naplivat na vaše hroby), který Boris Vian napsal pod jménem Vernon Sullivan.

Pro Vernona Sullivana zapadla konec konců i Vianova poezie včetně sbírky *CANTILÈNES EN GELÉE* (Popěvky v rosolu, 1950), ale ani na tom nezůstalo.

V roce 1950 byla hrána hra (napsaná v roce 1946) *L'EQUARRISSAGE POUR TOUS* (Pohodnictví pro všechny) a Jean Cocteau považoval tuto inscenaci za událost podobnou uvedení *Prsu* Tiresiových. Boris Vian se k absurdnímu dramatu pak ještě vrátil dilem *LES BATISSEURS D'EMPIRE* (Stavitelé říše, napsáno 1958 a hráno až po Vianově smrti) a dramatem *LE GOÛTER DES GÉNÉRAUX* (Svačinka generálů).

V těchto hrách hýřila absurdita nejčernějším humorem, ale daleko největší absurditou bylo to, že veškerou pozornost na Viana-dramatika strhla dramatizace podvrženého díla *Přijdu naplivat na vaše hroby*, dramatizace nepochybně méně zdařilá než Vianovy hry původní.

Měli bychom se zde zmínit i o velikém umění Borise Viana-causeristy, které vzniklo v rubrice „Kronika

hláse“, uveřejňované v *Les Temps modernes* (1946), v *Rukojeti* k Saint-Germainu (*MANUEL DE SAINT-GERMAIN-DES-PRÉS*, 1950) nebo v knize *EN AVANT LA ZIZIQUE* (Do toho, vrčko, 1958).

Ale ani tím by ještě nekončily hranice propadla, které otevřel Borisu Vianovi Vernon Sullivan.

K Vianovým všíňm patřil film. Vian několikrát ve filmu hrál, naposled ve Vadimově filmu *Nebezpečně známosti*, ale jeho snem bylo točit a několikrát se o to i pokusil — jmenujme třeba jen Bouliran kupuje rybník z roku 1947, *Odysseus* z roku 1948, *Saint-Germain-des-Prés*, točený v letech 1946—1950, který policie zabavila, nebo *Mona Lisa* z roku 1957.

Nejabsurdnější zázitkem z oblasti filmu však zůstane, že Vernon Sullivan pronásledoval Borise Viana až sem.

Už na začátku padlo jméno J. J. Pauverta. Tento nakladatel nepatří k těm velkým nakladatelstvím, jež ročně chrlí zápavy knih a ovládají trh. Pluje na riskantních vodách francouzského nakladatelství moře v člunu malém, ale kouzelném. Pauvertovy knihy jsou výlučně upravené, jsou nezyklé, jsou náročné, jsou hledačské, jsou objektivně. V těchto slovech není nic nadneseno, spíš jsou neúplná a nedostačující. Snad se však najde někdo, kdo vhodněji a zasvěceněji napíše o Pauvertově produkci a její kulturní politice a kdo náležitě ocení i Pauvertův tříměsíčník *Bizarre*.

V této chvíli jde jen o to, že nakladatel Jean-Jacques Pauvert viděl trochu dál než mnozí jiní, když sáhl k reedici Borise Viana dávno předtím, než se stal Boris Vian „šlágre“, a že učinil zatím nejvíc i tím, že věnoval Vianovi dvojčíslo *Bizarra*, kde Noël Arnaud shromáždil svrchované cenné dokumenty a materiály, jež osvětlují postavu Borise Viana z nejrůznějších úhlů a objasňují některé důležité body Vianovy tvorby.

Noël Arnaud nazval svůj sborník *Paralelní životy Borise Viana*. Je to výstižné, charakterizuje to Vianův život, jenž souběžně probíhal v několika rovinách, a je to i jistou klasifikací. Znesnadňuje to ale napsání informativního přehledu, nechceme-li provést jen suchý výčet dat. Vezměme jen Vianovy profese — profese často amatérské: inženýr, džezový trumpetista, zpěvák, filmový herec, ale také romanopisec, básník, hudební kritik, dramatik, překladatel, dramaturg gra-

me fonových závodů Philips a Fontana, ale také bohem ze Saint-Germain-des-Prés, znalec science fiction, humorista a klaun...

Vše nasvědčuje tomu, že v Borisu Vianovi je soustředěn odlesk celé jeho rozptýlené doby, v níž se mísí studená technika s křehkou citlivostí, filosofie s nesmyslností — že Boris Vian je moderním donkichotem, jenž se prodírá k ráji lidského života skrze absurdity.

V těchto místech bychom se patrně měli pokusit o stručný literární kritický rozbor a hodnocení jednotlivých děl Borise Viana.

Zdá se však, že bude rozumnější udělat to, až budou u nás známa některá Vianova díla — z nichž jako první vyjde v Odeonu Pěna dní.

Navíc ještě je BIZARRE příliš lákavý a materiál o Vianovi velmi závažný. Některé dokumenty jsou dokonce klíčem, bez něhož nelze leckterý Vianův zámek otevřít.

Protože se však dá těžko předpokládat, že by u nás vyšlo knižně všechno, co shromáždil Noël Arnaud, opíráme se na dalších stránkách o jeho práci (i když jen útržkovitě), neboť nám jde rovněž o jakési uvedení do Vianovy tvorby. Vianův život je dvojnásob důležitý pro průzkory jeho tvorby a v průzkumných pracích pro ocenění Viana umělce bude hrát velmi významnou roli.

Těch průzkumů bude ovšem třeba udělat mnohem víc.

Vezmeme pro příklad období, kdy Boris Vian spolu s Raymondem Queneauem a jinými spoluvytvářeli Patafyzické kolegium.

Tato umělecká skupina vznikla kolem roku 1950 a sdružila celou řadu literátů a výtvarníků. Navázala na nejružnější tradice — především na patafyziku Jarryho, jehož Král Ubu je dodnes patronem všech francouzských úsměvů a pošklebků, usilujících o nějakou literární úroveň. Ozývá se tu tedy Rabelais a scarronovská burleska, ale i dada, surrealismus, lidový folklór, městská pouliční poezie a intelektuální hříčka.

Není však podstatné jen to, jak Vian či Queneau (včetně jiných) ovlivnili Patafyzické kolegium a jak Patafyzické kolegium ovlivnilo jejich tvorbu, jde i o to, že se ona akademie absurdna, v níž měli Vian i Queneau nej-

absurdnější funkce, stala jakýmsi státem v malém absurdním vydání — že tedy byla nejen literární skupinou, ale patafyzickou perziflázou lidské společnosti, jejich orgánů a organismů — a jejich zvyklostí.

Patafyzické ideje mají dnes následovníky, ale měly i své předchůdce, a to v dobách, kdy ještě neexistoval termín černý humor a kdy totéž označoval výraz „šibeniční“ humor nebo „recese“ apod.

A není náhodou, že takovýto humor či pošklebek kvete nejkrásnějšími květy, má-li k tomu jisté společenské podmínky.

Vezmeme-li proto v úvahu společenskou atmosféru, to jest krachy ide-

ji, odezdivkézdismus starších generací a tak dále (což všechno nemohlo imponovat mladým a reagovali na to po svém), zjistíme, že právě zde, v tomto společensko-politickém gruntu musíme hledat kořeny názorů a tvorby lidí, jako byl Boris Vian — a proč asi je tato umělecká tvorba tak podezřele blízká dnešní mladé generaci, která sice rostla v jiných dobách vzhledem k tetopočtu, ale ne tak už vzhledem k společenskému a politickému ovzduší doby.

A budeme-li hledat bedlivě a poctivě, bude se nám rozhodně snáz odpovídat na otázku nadhozenou na začátku — proč je Vian pořád tak živý, dokonce víc, než když byl živ.

Major jako fantom ve svých oblíbených výšinách — na střeše Domu věd

Abbé Julius chtěl bubnovat
a kvůli tomu hodil kutnu do kopřiv.
No, to byste ho měli slyšet vprostřed niv!
Ostatné — vzpomíná se na to napořád.

Jednou ho pozval pan král Pepíček
a abbému tak nějak vlezlo do hlavy,
že zúčastní se do Laponska výpravy
hlásat tu pravou víru z bruslicek.

Než vyrazil, tu královna — ta stará rytina —
řekla, že se mu má dát hrozen, koláč, slanina.

(Za Borisových chlapeckých let se celá rodina Vianových s přáteli vášnivě oddávala hře s rýmy. Na daná slova — například: bubnovat, napořád, kopřivy, nivy, hlava, výprava, Pepíček z bruslicek, rytina, slanina — bylo třeba složit básničku. Pro Borise se nejedna z těchto hříček stala rozvíčkou fantazie k pozdější tvorbě.)

3. prosince 1917 vstoupil do počestného stavu manželského Paul Vian, narozený 4. března 1897 v Paříži, a Yvonne Raveznová, narozená 5. dubna 1889 v Neuilly-sur-Seine. V říjnu 1918 se jim narodil syn Léo, 10. března 1920 syn zapsaný v matrice jako Boris Paul Vian, v září 1921 třetí syn Alain a v září 1924 dcera Ninon.

Paul Vian byl vzdělaný muž (mluvil perfektně anglicky a německy) a dosáhl slušné výšky co do postavy (190 cm) i postavení. Žil z rent až do „černého pátku“, kdy pohořel s akciemi. Stal se pak obchodním zástupcem s farmakologickými výrobky a později vyměnil obchod s léky za obchod s nemovitostmi. Zemřel v listopadu 1944 kulkou z revolveru v kuchyni Vianovic domu ve Ville d'Avray, kde překvapil noční návštěvníky, přesvědčené o tom, že Vianovic rodina je zamožná. Vrazi nebyli nikdy vypátráni.

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: Boris Vian se narodil ve velkolepém penzionu, který si Paul Vian pronajal na březích rybníka ve Ville-d'Avray. Krátce nato koupil vilu „Les Fauvettes“... a stal se sousedem, později přítelem Jeana Rostanda, jenž vedle Raymonda Queneaua uváděl Borise do literatury. Jemu je také věnován román *Hlíst a plankton*. Řekneme hned, aby-chom se k tomu už nemuseli vracet, že Boris byl vychován v dokonalém opovrhování společenskou trojicí: Armádou, Církví a Peněží a že podle Borisova mínění to byla výtečná výchova. Paul Vian na vrcholu své zámožnosti svěřil vyučování dětí soukromé učitelce... a té se vyučování dařilo tak, že Boris Vian uměl plynně číst už v pěti letech. Není tedy divu, že... Boris do sebe vstřebal francouzskou literaturu od prvopočátku až po Guy de Maupassanta (přinejmenším) do svých osmých narozenin. Ve studiích pokračoval na lyceu v Sèvres, pak na lyceu ve Versailles a posléze na lyceu Concordet v Paříži... Studoval většinou A: latina, řečtina, němčina... Naučil se i anglicky a s pomocí své první ženy Michelle se v ní zdokonalil tak, že se mohl zaskvíet jako nejobratnější a nejrychlejší překladatel anglických knih.

K překládání přivedla Borise Viana Helena Bokanowská, jež vydávala edici *Les Nourritures terrestres* a v prosinci 1946 Borisovi navrhla, aby přeložil do francouzštiny knihu *Velký hodinář* od Kennetha Fearinga. Boris Vian

přeložil pak ještě hezkou řádku knih z angličtiny (hlavně pro nakladatelství Gallimard) v letech 1950 až 1955, kdy měl značné finanční potíže.

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: Závěrečnou zkoušku z latiny a řečtiny konal Boris v patnácti letech — v téže roce, kdy ho postihly těžké tyfóvé horečky, jejichž komplikace se táhly od ledna do března a zhoršily ještě víc srdeční potíže, jež se u Borise objevily tři roky předtím jako následek infekční angíny. V sedmácti letech konal závěrečnou zkoušku z filosofie a matematiky...

Na své dětství vzpomínal Boris jako na nepřetržité prázdniny. Zahrady ve Ville-d'Avray, nedaleké lesy, hry pod širým nebem, otec — dobrý kumpán, laskavý a samá legrace, malá sestra, dva bratři, z nichž Alain měl neustále nějaké ztřeštěné nápady... dobrovolně dělal klauna a byl budoucím komplicem i soupeřem Borise na Saint-Germain-des-Prés...

Pravé prázdniny, ty velké, trávila rodina v Normandii, v Landemer, v domě snů, který Boris zrekonstruoval v románu *Srdcervdč* v roce 1953...

V listopadu roku 1939 se Boris stává posluchačem na l'École Centrale des Arts et Manufactures. „Protože ti to udělá radost, opatřím si svou oslí kůži,“ oznamoval své matce. V románu *Červená tráva* vysvětluje, co míní výrazem oslí kůže: „Jako se vkládá hořký prášek do opla-

tek, abyste ho mohli polknout bez obtíží, svinuje člověk svůj život do oslíh kůží ...“

Tedy oslí kůže — Boris Vian bude inženýrem.

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: Konec universitního roku 1939—1940 spadá do konce francouzské armády, jež několikrát hloupě zakykyrykala na Maginotově linii, kde si sušila prádlo, a pak se odtud hnala v nepořádku po všech francouzských cestách a vlekla s sebou několik milionů vyděšených civilistů ...

V neděli 21. července 1940 je na pláži v Capbretonu neobyčejný harmonikář: Alain Vian. Kolem něho se vytvoří kroužek, Claude Leglise naváže známost ... a v příštích dnech jsou kamarády. 29. července jsou Michelle a Claude Leglisovic pozváni na surprise-party k jednomu ze synů uprchlíků do Capbretonu. Mezi tanečníky je Boris Vian a Jacques Loustalot, zvaný Major. Nazítří ve vile „Esselam“ pořádají surprise-party mladí Leglisovic ... Mládež se utěšuje, jak může — z katastrofy, jež se sice netýká mladých, ale rozhodně jejich rodičů, kteří na základě bitvy u Verdunu, každodenně vyhrávané po dvacet let, se octli na kolenu ... ale ve vši cti a důstojnosti — jak jsou přesvědčení.

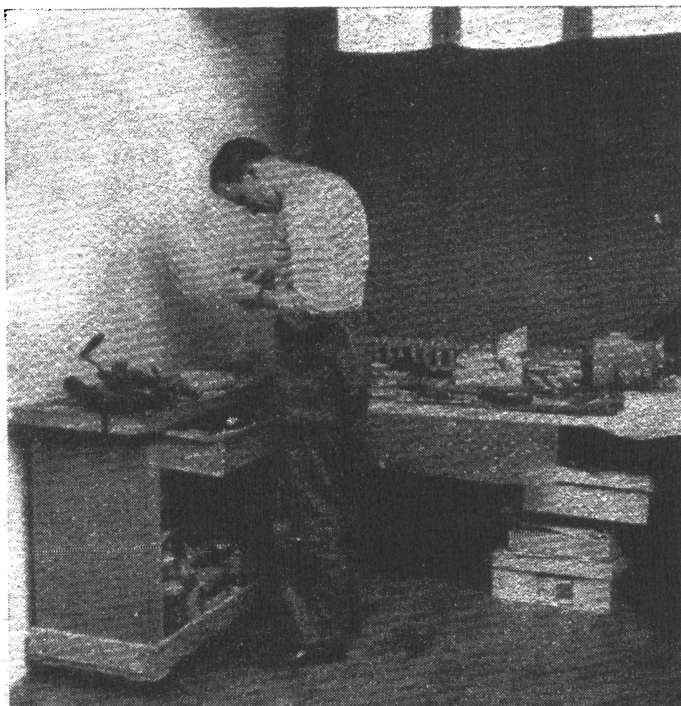
HOVOŘÍ BORIS VIAN: V červnu 1940 jsem byl zasnoubený s jedním děvčetem, M ... D ... se jmeno-

vala. Vytežkovávám její jméno proto, že to vypadá tajuplněji. Bydlela ve Vaucressonu a to už není moc poetické. Ohromně se mi líbila. Na začátku. Když jsem ji potkal. To bylo před červnem 1940 ... Pořádala se u mne neustále nějaká surprise-party, správněji; u mých bratří a u mne. Flirtoval jsem v ten čas s velkým ušlechtilým plavým koněm, P ... S ... se jmenovala. To je sranda, člověk se shledá se vším, když si na to začne vzpomínat. Atmosféra. Připravoval jsem se do Centrale. Lenošení — trochu vítr, že mě nepřijmou, ale moc velký vichorec zase ne, protože to stejně nebylo těžké ... Ulejvání, protože jsem dělal, že se učím ... Hrál jsem trochu na trumpetu — jako prase, myslím. (Nic nemyslím, jsem si tím jist, čekám, že mi někdo bude zdvořile oponovat.) Ale hovning, vzpomínám si na jeden večer, to jsem hrál sotva tři měsíce ... Atmosféra, pokračování. Taneční sál v koutě zahrady. Rodiče moc nemilovali, když se couralo venku. Nejdřív: ne moc kapesného a pak strach: Paříž! Ta nebezpečí, jen si představ! A děvčata! Co vycucnou každého. Mizery mizerné! Otravovali tak, že jsem měl už ve třinácti naděláno do kalhot kvůli syfilidě a tak dále ... Protože tedy neměli rádi, aby se couralo venku, postavili nám v záhradě taneční sál ... Viz *Hlíst a plankton*, dámy a pánové, dílo mládí, kde obveseluji tím, čemu se říkalo surprise-party ... Popravdě řečeno bylo to špinavě

Jean Suyeux vymyslel pro „Tabu“ i tuto vylomeninu: Major a jeho přítel se převlékli za faráře, byli „jako“ zatčeni, házeli po domnělých tajných židle a nakonec zatančili v „Tabu“ divoký jitterbug.

Vian ve své domácí dílničce

čisté... z mé strany v každém případě. Měl jsem trochu předsudky. A svatosvatý strach z příjice...

Měl jsem takové tušení, že bych flinkal L'École centrale a to ostatní, kdybych se zabouch... a já chtěl dělat Centrale, připadalo mi to fajnáký, že budu inženýr. Quantum mutatus, sic. A jiné důvody: nevěděl jsem, kde bych je obíral, děvenky.

A další důvod: jsem děsně sentimentální. Větřil

jsem tak trochu katastrofu. Proto jsem si k flirtu vybíral děvčata, o kterých jsem si říkal, že by to nebylo tak strašné, kdybych si je musel vzít...

Měl jsem metr osmdesát pět, netančil jsem špatně, uměl jsem vybírat desky a vím, že mi to nikdy nedalo moc námahy, aby ty maličké byly pro a nechaly se trochu pomuchlat. Ale nic vážnějšího jsem jim nikdy neudělal...

Vzduch těžkl vůněmi a pachem jako vždycky, přenoska melancholicky si chrchlala svůj blůs, několik pásků křepčilo a tisklo na srdce svůj kus, který byl krátký a měl zadek spasmodický. Skříň ve zdi, v něm pár se amatérskoporodnický oddával hře tak nevinně a umně jako milus a jiný párek v koutě přichystal se na pokus zpodobit zanícení mandlí, a ne nemuzický.

Dvě ruce potkaly se pod sukní, moc krátkou, zpitě, dvě něžná hloubata (anebo spíš hloupatá) si hbitě hledala postel; ale byly obsazené posteje...

Nechte je — nač je vytrhovat ze špinavé hnojnice? Jen ať se šťastná mládež cizmá vesele, vždyť má jen naději, že třít se budou tu dvě sliznice.

Sto sonetů (1941—1944)

Všechny romány Borise Viana jsou klíčové, všechny postavy měly nějaký živý model, než vešly do Vianových knih. Noël Arnaud poznamenává, že by se dal sestavit celý slovník Vianových postav, kde bychom mohli například číst abbé Petitjean (Podzim v Peking) = abbé Grosjean, vítězný soupeř Vianův při Prix de la Pléiade, a tak podobně na dalších stránkách.

Claude Léon (sám vystupuje v knize Podzim v Peking) hovoří o tom, že nejvíce ze všech zaujala Borise osobnost Majora, že se Major pro něho stal přímo vzorem. Boris Vian nevyprávěl jen spoustu příhod, které se Majorovi staly — poznamenává Noël Arnaud — ale dokonce se díval na svět Majorovými očima či spíše Majorovým okem, protože Major byl jednooký. Majorův vliv je obzvláště silný v knihách Hlíst a plankton, Podzim v Peking a Pěna dní. To dokazuje zase Jean Suyeux a dává k lepšimu jednu z Majorových hříček se skleněným okem: ukazovákem si znenadání vyloupí oko a polkl je, což ho pokazdý stálo 1 500 franků...

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Boris se setkal s Majorem na jedné surprise-party v Capbretonu v červenci 1940. Právě jméno Majora bylo Jacques Loustalot. Byl synem Marcela Loustalota, starosty v Saint-Martin de Seignaux, poblíže Capbretonu. Jacques Loustalot zemřel v třiatdvaceti letech, bylo mu tedy při seznámení s Borisem patnáct. Byl stejně velký jako Boris a vypadal na dvacet. Měl příjemnou tvář — ačkoli byl nemocen. (Tvrdil, že tato nemoc je následkem pokusu o sebevraždu z let, kdy mu bylo asi deset.) Byl

rafinovaně zdvořilý, štědrý, dokonce marnotratný: zapálil si cigaretu a odhodil zapalovač. Byl vynikající tanečník, milovník džezu, už tehdy solidní piják, rozkladný duch a za všech okolností se choval neobvykle.

Jacques Loustalot se představoval jako „blahoslavený major navrátilví se z Indie“... a Borise si získal od prvního okamžiku. Stal se jeho nerozlučným přítelem, jeho dvojníkem, jeho zrcadlem, jeho důvěrníkem ve Ville-d'Avray a kumpánem na Saint-Germain-des-Prés.

Během čtyř let okupace zkoušel Major všechny možnosti, aby „prolezl“ Paříž a setkal se opět s Vianovými...

V roce 1943 dokončuje Boris Zmatek v Andénách a Major slaví své osmnácté narozeniny. Jeho otec je však už unaven „parádními blbinami“, kterým se jeho syn vesele oddává v Paříži („pitky, žranice, kina, utrácení za pitomosti“). S úspěchem uloví Majora po jeho pobytu v městě zatracení a strčí ho do místa: Major se stane úředníkem...

PÍŠE MAJOR BORISU VIANOVI: Jsem kapánek nalitej, no ne moc, jen tak trochu. Chodím pít s chlapy... je to dobrý, člověk má aspoň nějaké to potěšení. A pak je všechno fajn a sranda. Člověk tu vidí všechno z jiného pohledu. Jsem v táboře v Gorbiacu, můj otec je majorem (opravdickým) tábora, a tak se o mně mluví jako o „synu majora“...

(V červnu 1943): Jsem hlídač magacínu v Corbiacu.

RADOVAN
KRÁTKÝ

Spím ve skladšti — ohromný barák, šedesát metrů dlouhý... otrava je, že tu jsou blechy a štěnice... filcky tu nejsou. Jo, při té příležitosti si vzpomínám, jak se zaženou filcky... zdá se, že je to vynikající recept. Vezmeš ricinový olej a natřeš se tím v těch místech, kde je máš. Ty svině to nemilují, ale musí to spolykat. Z toho dostanou sračku. I vyčkáš, až půjdou srát, a koukáš zdrhnout...

(O několik dní později z Bayonne:) Trošku jsem pil, ale ne dost. Odejel jsem včera večer z Corbiacu a dnes ráno jsem přijel do Bayonne. Není tu co dělat a co pít. Dnes odpoledne mi jedno cinzano připomnělo staré dobré časy... časy, kdy nás staré dobré koktaily přiváděly do sedmého nebe. Vzpomínáš, Bisone?"

Sotvaže skončila válka, vyhrával Bison ravi — tedy přesmyknutý Boris Vian — jako skutečný bison u vytržení s orchestrem, jemuž stál v čele Claude Abadie. Hráli, kde se dalo. Jako tělesná stráž doprovázel Boris Major...

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Majorovi se stávalo i to, že se občas vrátil k rodině. Od jednoho opilého důstojníka si koupil americkou uniformu a prováděl inspekci u G. I. na Côte d'Emeraude. Tato uniformu mu úžasně padla a Major ji bez obav oblékal i do nočních lokálů v hlavním městě, takže mnoho jeho přátel mělo za to, že titul „major“ pochází z tohoto převleku...

VYPRAVUJE CLAUDE LÉON: Velkou módou po osvobození bylo: vnikat na surprise-party bez pozvání... Bývaly i surprise-party bez orchestru — jen při gramorádiu. Major přišel a pochopitelně hned ho

chtěli vyhodit ze dveří. Major se v odvetu vrhl na gramorádio, popadl krabičku jehel (byli jsme v dobách desek na jehly) a neprodleně je spolkl. Večer nebo na druhý den bylo vidět, jak skoro všemi Majorovými spárami vylézají gramofonové jehly...

VYPRAVUJE JEAN SUYEUX: Aby vzbudil respekt... vrázel si Major do oka jehlu. Přítomní vykřikli, ale účinek byl krátký, protože oko bylo skleněné. Bylo tedy třeba používat silnějších prostředků; plenění bytu. Majorovi v tom pomáhaly dvě technické síly: Sygman... a Papin, jeho velký přítel, muž s hlavou upíra, jenž mluvil latinsky, měl kanonické právo v malíku a právě tak i vojenskou strategii, kterou vědecky aplikoval na ničení nábytku při surprise-party.

VYPRAVUJE CLAUDE LÉON: Měli jsme hrát — Claude Abadie a my — pro svaz „Ceux-de-la-Résistance“ a už od počátku jsme měli potíže s organizátory. Měly se hrát i hymny, anglická, americká, francouzská, ruská a snad i čínská, a my to nebrali dostatečně vážně... Spustili jsme a jako obvykle jsme hráli s upřímným srdcem, protože jsme hráli rádi. Claude Abadie se svým orchestrem vůbec hrál jinak než jiní hudebníci, kteří mají v hlavě jedinou myšlenku: Odehrát to co nejrychleji a jít domů. Organizátoři zuřili — tohle prý není to, co chtěli, naše muzika je prý řádění divochů atd. Tak to šlo celý večer — po každém kousku incidenty. Ve čtyři hodiny ráno bál konečně skončit. Naše smlouva předpokládala, že budeme odvezeni do Paříže malým kamiónekem — hasičským. Hlavní pořadatel však přišel a řekl: „Protože s vámi byly takové trampoty, nikam vás neodvezeme.“ Začala hádance. Boris zasáhl a začal utrušovat chladné, ale děsné kraviny, ten dobrák to vzal za špatný konec a začal nám předhazovat své medaile — i to, že mu ve čtrnáctém roce v první světové válce trepanovali lebku. V té chvíli se přiblížil Major, zkušeným prstem si vyňal skleněné oko a vykřikl: „A myslíte, že jsem si tohle vydlobnul plácačkou?“ V té chvíli si starý bojovník a Major padli do náručí, což nebyl špatný začátek, protože Major držel v ruce láhev bílého. Už to vypadalo, že se celá aféra urovná, ale padla nová slova a nakonec jsme museli cestovat do Paříže po svých. Sněžilo, šli jsme na nádraží v Livry-Gargen a pod paží jsme vlekli Majora, který byl na mol. Boris z jedné strany trumpetu, já z druhé strany buben a Major mezi námi. Najednou Boris zjistil: „Ztratili jsme Majora.“ A skutečně — pod paží jsme drželi jen Majorův svrchník. Vrátili jsme se zpátky a našli jsme Majora, jak leží na sněhu a spí jak brouček. Sbalili jsme ho a uložili v prvním výčepu. Možná že jsme ho měli odnést do nemocnice, ale výčepy byly Majorovi sympatičtější. Když jsme přijeli do Paříže, uvědomili jsme si, že nemáme adresu toho výčepu. Čekali jsme celé odpoledne zprávu, telefonovali jsme na všechny strany, Boris i já, volali jsme členům orchestru, zda si nepamatují, jak se ten výčep jmenoval — ale nikdo o Majorovi nic nevěděl. Náš neklid trval asi čtyři dny. Znenadání se Major objevil a byl okouzlen dobrodružstvím. S dojetím vyprávěl o kuřátku s rýží a vypadalo to, že na to nikdy nezapomene. Lidé ve výčepu ho přijali vlídně, uložili ho do postele a krmili ho a hýčkali... .

Fotografie z roku 1949. Boris Vian hrál koutkem jako slavný bílý trumpetista Bix Beiderbecke, na jehož romantický styl i repertoár navazoval

Boris Vian zamýšlel napsat po způsobu středověkých veršovaných kronik Majorovy děje — a skutečně začal. Dílo však zřejmě nedokončil, v rukopisu z něho zůstalo jen několik stránek veršů.

Konec Majorův byl tragický. Mezi Majorovy „odvazy“ patřilo i to, že odcházel oknem na střechu, s níž se spouštěl dolů po svázaných prostředcích. Mluvil někdy o sebevraždě — a tak nikdo přesně neví, zda 7. ledna 1948 chtěl zemřít, anebo zda mu odchod oknem nevyšel...

Potkal jsem na ulici psa,
Povídám: Pse, tak jak se máš?
A víte, co mi na to odvětil?
Ne? No odvětil mi, odvětil,
Ale co je vám do toho?
Když člověk vidí, jak tak lidi jdou,
A psů si přitom vůbec nevšímá,
Za jejich rodiče se stydí doslova
a za rodiče jejich rodičů,
Protože tahle špatná výchova
Chce nejmíň... to vám říkám bez vší omluvy...
Dědičnou syfilidu ve třech generacích. Fakt.
Nechci vás ale trápit, protože mám takt,
a dodávám jen, že dost psů moc často nemluví.

9 — 2 — 48

Třetí a poslední rok na l'École centrale dokončil Boris Vian v červnu 1942 a dostal svou oslí kůži v oboru metalurgie. Jeho první dílo mělo fialovou obálku, 160 stran bohatě ilustrovaných technickými kresbami, a neslo název: Fyzikochemie metalurgických výrobků. Bylo to dílo kolektivní — čtyř přátel, mezi něž patřil i Jabès — postava Pippa z Podzimu v Pekingu. Z jiných učených prací Borise Viana zjistil Noël Arnaud projekt na dělnickou restauraci, v němž čteme, že „k větrání WC dochází perforovanou mříží v přepážce, která WC odděluje od koupelny, jež má větrání ve stropě“. U toho je poznámka: Nic světoborného. Dochoval se i projekt kovového mostu pro jednokolejnou železnici a několik podobných prací.

V červnu se Boris Vian zasnoubil s Michelle Leglisovou, v červenci 1941 slavil svatbu a v dubnu 1942 se Michelle narodil syn Patrick.

Po dokončení studií nastoupil Boris Vian do normalizačního úřadu Association Française de Normalisation, „kde se s láskou věnoval normalizování skla a vytvořil si solidní nepřátelské tým, že opravoval chyby ve francouzštině svých představených“, jak praví Noël Arnaud. Získal tu velké zkušenosti, o nichž čteme třeba v knize Hlist, kde se normalizační úřad zabývá otázkou, jak normalizovat surprise-party. Mezi další vynikající díla, jež Boris Vian v normalizačním úřadu vytvořil, patří i znormování nadávek, neboť „není daleko doba, kdy i užívání nadávek bude kodifikováno. Soudní tribunály si často kladou otázku, zda výraz — kus blba — je nadávka a jaké váhy...“

I spěchá Boris na pomoc, a aby v budoucnu odstranil všechny zmatky, pracuje podle vzoru — běžného v normalizačním úřadě...

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: 15. února 1946 dal Boris Vian v A. F. N. O. R. výpověď, ale ne proto,

aby se mohl věnovat výlučně literatuře, jak se často říká. Důvody k jeho odchodu byly daleko prozaičtější... Boris byl přítelem Claude Léona a Claude Léon byl zaměstnán v úřadu, jenž řídil produkci a distribuci papíru, „kde nebylo absolutně do čeho píchnout...“ Jednoho dne mu ředitel úřadu, pan Delacroix, sdělil: „Chtěli bych rozšířit vaši pracovní náplň, nevěděli byste o nějakém inženýrovi, jenž by vás nahradil?“ Kdo by mne nahradil v nicnedělání? uvažoval Claude Léon. To by dokonale sedělo jen Borisovi...

Tak se Boris Vian stal inženýrem v Office du Papier, Branche Production-Distribution... Boris se zabýval mechanikou a fyzikou, Claude chemií — ale čistě jen teoreticky, i když měli rozsáhlou pravomoc. Mohli dát například příkaz, že zítra zastaví práci ta a ta papírna, protože nepracuje podle oficiálních pokynů papírenského průmyslu. Této pravomoci však nikdy nepoužili...

Když Boris s kolegiální pomocí Claude Léona objevil, že nejspodnější pravá zásuvka psacího stolu musí být prázdná, aby si tam mohl člověk dát nohu, protože je to pohodlné a dělá to dobře krevnímu oběhu, psal v tomto úřadě mnoho věcí... dokončil tu *Pěnu dní* a *Zredigovan Podzim* v Pekingu... Nejednou citát je vzat z odborných knih pojednávajících o papíru... a Claude Léon dodal mnoho knih i ze své vlastní knihovny.

Zatímco Boris psal, Léon si četl, a když Boris potřeboval nějaký citát, řekl Claudovi: „Podej mi nějakou.“ I vzal Claude některou knihu, namátkou, která mu zrovna přišla pod ruku...

Snad měl Boris v úmyslu dát sbohem své funkci v papírenství... ale A. T. I. P. předběhl jeho záměry. 26. června 1947 mu generální sekretář napsal: „Jelikož budu nepřítomen až do pondělka, považuji za nutné vás upozornit už nyní, že se budeme muset rozjit.“

Boris Vian zůstal pak inženýrem ve své romantické imaginaci a v mnohé jiné reálné činnosti.

A zde bychom se měli zabývat jeho konstrukcemi nábytku, postelí zkombinovanou s knihovnou a stolem, křeslem — „aby si měl konečně kam dát nohy“ — či přestavbami bytu.

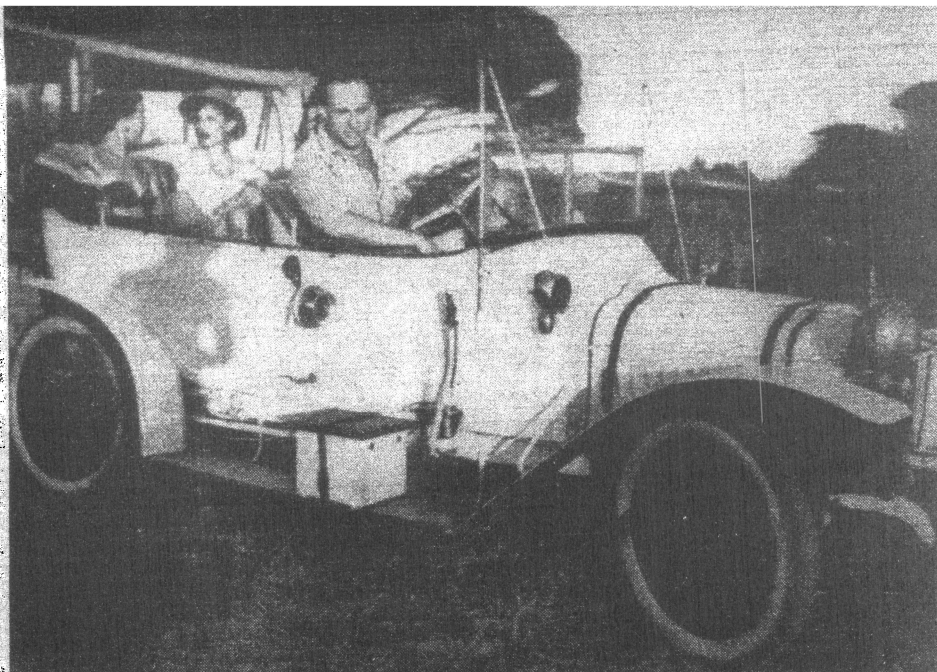
Patří sem ostatně i vynález elastického kola. Tento vynález si dal Boris Vian patentovat v prosinci 1953, a protože šlo o věc méněnou vážně, jednal kvůli tomuto svému vynálezu i ve Spojených státech.

Veliká kapitola se týká námetu Boris Vian a automobily. Vystřídal několik starých vozů, což ho stálo mnoho kutěnl a přivedlo ho do nových prostředí v opravářských dílnách. Boris Vian tu obohatil svůj slovník hantýrkou nových přátel (slang a argot má vůbec ve Vianově tvorbě veliké místo) a vyprázdění některých mechaniků ho okouzlovala tak, že o nich chtěl napsat knihu. Zůstalo však jen u náčrtků a poznámek různých frků (bytlík se mi plácal vo stehna jak prapor ve větru, to si radši probodnu vejfuk šestikilovou vakúrkou ata.).

Vianova romantika snoubí se s výtržnictvím vyvrcholila, když se mu podařilo získat starý vůz brazier 1911.

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Jednou večer řekl Boris v klubu Saint-Germain Gournellovi: „Mám možnost koupit brazier. Co ty na to?“ Stál 40 000 franků.

**Bratři v Saint-
Tropise — vzadu
sedí chlapec Claude
Léone s Vianovou
manželkou Ursulou**

**„Tabu“ v říjnu
1947 s některými
stálými hosty. Boris
hraje, za ním sedí
Anne-Marie Cazalis
a vzadu za pianem
Júliette Gréco**

Jeho majitelem byl starý osmdesátiletý pán. Šli se na vůz podívat do Antony. Byl to zázrak staré techniky, dokonale zachovalý. Zázračný byl i komfort: v malých krabičkách byly dráty, šrouby, všechny možné náhradní součástky, po straně byly malé nádržky na vodu s kohoutky, umývadlo na omytí rukou, taška s manýkry — a tak dále. Než se starý pán rozloučil se svým pokladem, projevil přání: aby si směl naposledy sjet ve svém voze. Jeho rodina se tomu opřela. Boris zasáhl, přesvědčil je a starý pán, rozplývající se díky, usedl za volant, Boris vedle něho a nadešla jímavá projížďka — desetikilometrovou rychlostí kolem domu. Všechno klapalo, motor vrčel a Boris byl pro ještě dřív, než vůz vyzkoušel. Brazier je jeho, Boris odjíždí. Dvě stě padesát metrů — a první porucha. Je odstraněna, jede se dál. Nová porucha — benzinové nádrže tečou a ty nádrže byly ve voze brazier pumpy za každým rohem. Oprava trvá dlouho, je třeba najít všechny díry... ale konečně se dává brazier znovu do pohybu. Ne nadlouho. Tentokrát je závada v zapalování... brazier znovu vyjede, ale praská pneumatika... pak druhá... a čeká to ještě zbývajících. Boris a Maurice vyjeli z Antony ve čtyři hodiny odpoledne a dojeli do rue Saint-Benoît ke klubu Saint-Germain v jedenáct hodin večer. Ale byl to triumf... Brazier byl slavný na celém Saint-Germainu, byl hvězdou v Saint Tropezu a ujel tisíce kilometrů rychlostí čtyřicet pět kilometrů za hodinu... Na zadním sedadle vpravo byl v brazieru zamaskovaný nočník a tento nočník se dal vyndávat. Když se tak stalo, bylo vidět na zem, což přivedlo Borise na nápad, aby se volantu ujal Gournelle a sám se usadil s holým zadkem a nohama přikrytými pokrývkou na otvor po nočníku. Jako místo činu byla určena křižovatka: Champs-Élysées — Clemenceau. Gournelle zastavil vůz před dopravním strážníkem a žádal od něho jakousi informaci. Během té doby si Boris odbyl záležitost a auto zvolna odjelo. Když bylo pryč, spatřil policajt nějakých třicet centimetrů od svých bagančat vyzítka, kterou mu tam nechal Boris...

Život je něco jako zub
Nejdřív si člověk na něj ani nepochybně
Kouše si — celkem spokojený
Najednou ale se to pokazí
A to vás bolí — natožup
Nastane spousta starostí a nenadálých příhod
A máte-li být doopravdy vyléčení
Musí vám vytrhnout — ten život

Z posmrtné sbírky. Nerad bych posel

Džez nebyla jen Vianova láska nebo inspirace, džez byl kus Viana a Vian kus džezu. Noël Arnaud načrtává v kapitole Boris Vian-hudebník dějiny džezu ve Francii; léta třicátá — vznik prvního džezového orchestru (Jazz club universitaire). Pak zrození Hot-clubu, jenž do roku 1935 živoří (lhotejnost obecenstva, pohrdání kritiky). Rok 1934 — Louis Armstrong je v Paříži, ale Hot club není s to překonat nejrůznější potíže, aby Armstrong mohl v Paříži hrát. Jeho koncert se pořádá v Nancy, kde Jacques Bureau z Hot clubu slouží na vojně a má tu jisté možnosti. Kolem roku 1938 přichází druhá vlna: Claude Abadie, Claude Léon, Boris Vian a další. Nacisté v okupované Francii prohlásili černý džez za úpadkovou hudbu, za degenerované umění, a jejich názor kupodivu sdílela většina Francouzů. Do vývoje džezu ve Francii zasáhl pak i vstup Spojených států do války: Do Francie přestaly docházet desky a všechny skupiny se vyvíjely navlastní pěst.

Po osvobození Francie adaptuje Boris Vian a Claude Léon styl „New Orleans“. Jsme amatéři — prohlašuje Boris — amatéři fušující do džezu, nepochybně, ale amatéři. Aby byla jejich nezávislost zřejmá na první pohled, odmítají Boris a všichni ostatní, jimž stojí v čele Claude Abadie, hrát v bílém kabátě. Hrají v modrých společenských šatech, což jim umožňuje vmísit se mezi hosty — když se střídají s jiným orchestrem — a tančit. Jsou také odměňováni nejrůznějšími způsoby: honorářem, procenty nebo natuřádkami, což je jim v povděčných hladových letech velmi vhod.

VYPRAVUJE CLAUDE LÉON: Jednou večer v Royal Villiers nám patron odmítl zaplatit procenta. Nechtěl nám dát ani minimum pod záminkou, že prý hosti bylo poskrovnu. Boris prohlásil: „Když nám nechce dát peníze, vezmeme si nějaké noty z pianu.“ Řečeno, uděláno — a patron po našem odchodu zjistil, že mu v pianu chybějí tři kladívka.

Boris Vian a jeho přátelé hráli všude — v obyčejných zapadácích i na gala programech, kde byli přítomni princezny a vévodové, Jean Marais a Rita Hayworthová, hráli pro radost sobě a jiným, pokud kdo chtěl přistoupit na pravidla jejich hry.

Když američtí vojáci chtěli na Vianovi jakési fláky, odpověděl jim Boris klidně: To nehrajeme, protože hrajeme Duka Elingtona...

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Boris Vian vedl od 13. října 1947 v *Combatu* rubriku o džezu a byl tímto časopisem vyslán na evropský festival džezu v srpnu 1948. V orchestru ho nahradil Guy Longnon. Boris totiž dostal od svého lékaře první vážné varování, že se musí šetřit; pro začátek žádná namáhavá účast v orchestru... Novináři si dělali jako obvykle legraci (ten Boris je ale vtipálek!), když jim řekl: Každé fouknutí do trumpet, m... křik... žije... .

Boris tedy opustil orchestr Clauada Abadie a ponechal si Saint-Germain-des-Prés... Mohl zde dvě minuty foukat trompetinu a pak se jí celý večer ani nedotknout...

Obráz Borise Viana z povděčného období — Vian jej nazval Železní muži ▶

To je java z kouta ulice
 V puchu ji tam šeptaj sanice
 To je java lemplů hrbatejch
 A harantů blbě počatejch
 Uvozřenců celejch nahatejch.
 V každym zapadáku všický všudy
 Tančej javu dyž vařeji dudy
 Java dělá parádu
 Hmaták dyž má náladu
 Piská si dyž rovná starej fasádu.
 Jenom žádnou zezadu — la — la.
 Jenom žádnou zezadu — la.

To je java z mýho chodníku
 Kam chodí pást fůra pepiků
 Vhodná pro pasáky k potlachu
 Dyž si dávaj prcky bez prachů
 A fousatý seděj u šachů
 To je java kravská, co má díry
 Kerá končí ránou vod sekry
 (Pauza — rány nožem)

To je java bezva boxerů
 Z kerejch nadělá jen maděru
 Vejtať, dyž jim spadne na šěru
 Skrz to se ne — ne — a nebojím — la la
 Skrz to se ne — ne — a nebojím — la.
 To je java co je skrz ní rajt

(hvízdnutí)

Dyž zaslechne nákej laprcať
 Že jí fěmen notuje
 Kerýho pak hotuje
 Rovnou do tý svojí etuje ...

To je java různějch čulamlů
 Kerý dělaj všeho jenom půl
 Tu pěj funebráci s kvílením
 Dyž votvíraj rakve s tlemením
 A třískaj kostry kamením ...

(Ha-ha!)

(Úryvek textu k javě z dob, kdy se Boris Vian pokoušel hledat nové cesty pomocí velkoměstského folklóru.)

Poválečné období v lokálech na Saint-Germain-des-Prés nahánělo počestným lidem na zdá mrazení a na rty rozhořčená slova. Nejen v Paříži, ale i jinde (rozumí se i u nás) představoval Saint-Germain-des-Prés novodobou Sodomu, kde ohavný Chtilč vládne jako satanáš necudným orgiím, jimž se oddávají nejružnější zchátalci včetně umělců — počínaje Sartrem a konče pisálkem smolcím fialovou tužkou vlasatě věvce na břicho existenciální veršiky.

Bylo dost lidí, kteří v životě Saint-Germain neviděli, ale rozhořčeně otevírali pytel a házeli do něho všecko, co jim padlo pod ruku. Tak byl prohnitý kapitalismus napytlován snadno a rychle, ale svízeľ nastala, když se z těchto pytlů vyklubali někteří lidé, jimž bylo nutno přiznat, že do toho bývalého pytle „tak nějak“ nepatřili.

VYPRÁVUJE NOËL ARNAUD: Princ malého království, jehož hranice označují tři kavárny a kostel — to byla ta šťastná a pohodlná formule, již byl označován Boris Vian. Království v bývalém sklepe, princ jen

tak v košili a jako žezlo trumpeta. Jeho vláda však byla úžasně krátká, trvala jen čtyři roky, od roku 1947 do roku 1950 ...

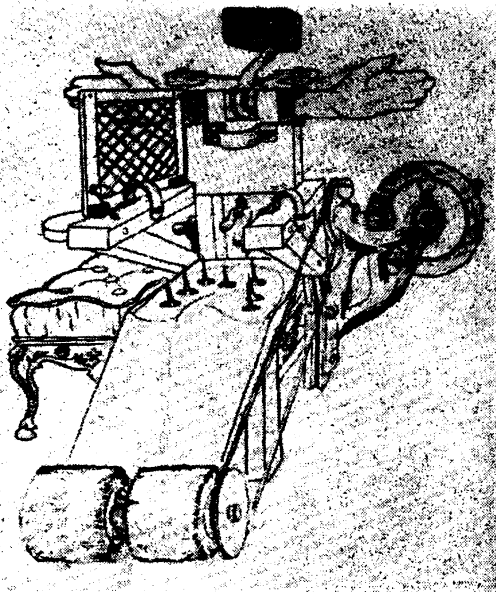
Saint-Germain-des-Prés existoval už před příchodem Borise Viana a existuje i po něm — i když „to už není takové“. Od těch dob tu nevládne žádný princ a veselí velmožové od dvora se vrátili už dávno na svá území (pravý břeh, Passy ...)

Poválečný Saint-Germain-des-Prés symbolizují dvě jména: Jean-Paul Sartre a Boris Vian, praví Noël Arnaud — a o kus dál říká, že Sartre nebyl žádný Ahriman Saint-Germainu, neboť do „Tabu“ vstoupil jen jednou a odešel s čistýma nohama i rukama. Noël Arnaud uvádí i věty z Vianovy RUKOJETI K SAINT-GERMAINU (MANUEL DE SAINT-GERMAIN-DES-PRÉS), jež byly napsány v roce 1950 a mají svou váhu.)

HOVOŘÍ BORIS VIAN: Bylo by na čase, aby už nikdo neotravoval a dal trochu pokoj Sartrovi, protože je to prima chlap a také spisovatel a také dramatik a také filosof, jehož činnost neměla vůbec nic společného s kostkovanými košilemi, lokály či dlouhými vlasy ...

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: Boris Vian to nepsal jen tak, aby se neřeklo ... 238 stran své Rukojeti (rozdělené na Místopis, Události a mýty, Květobraní a osobnosti, Ulice, Posologie a návod k použití Rukojeti) obrňuje úvodem, v němž mluví zostrá a útočí na „pisoíry“, to jest na takové lidi, co v senzacechtivém tisku „znectili a zradili“ Saint-Germain, ačkoli „z něho žili a vydělávali na něm“ ...

Jedna z fantastických konstrukcí, jež Boris Vian navrhoval už jako inženýr-patofyzik. Jde o zpozdělný stroj s veškerým příslušenstvím

V kapitole Události a mýty odmítá Boris skoro všechny články a dokumenty, jež byly uveřejněny za jeho vládaření... Zajisté — princ nemusí vždycky vědět vše, co se děje v jeho království, a Boris také přiznává, že některá území unikala jeho kontrole... například „Rhumerie martinique“. Boris se nezmíňuje o tomto výčepu, jenž si ještě na začátku padesátých let uchovával vysokou apačskou tradici... Nebo úžasný „Moineau“ na rohu rue du Four, kam se utekli někteří troglodytů z „Tabu“, jako malíř Camille Bryen, mladá generace lettristů... dva tři optimáti z Patafyzického kolegia, v těch dobách silně zapletení do nočního a alkoholického života...

Princ Boris měl rezidenci ve dvou špeluňkách: „Tabu“ a „Club Saint-Germain“. V rue Dauphine 33 bývalo malé bistro „Tabu“ — stejné jako ostatní... Koncem roku 1946 sem chodívali malíři Camille Bryen a Wols, spisovatelé Raymond Queneau, Jean-Paul Sartre, Albert Camus a jiní... Toursky, básník z marseilleské revue CAHIERS DU SUD... dal radu barmanovi ze „Zeleného baru“... a barman Bernard Lucas 11. dubna 1947 otvírá v bývalém sklepě „Tabu-club“. Slavný lokál se narodil... Tančilo se tu za zvuků gramofónu a v červnu 1947... bylo ctihodné gramofónu nahrazeno orchestrem z masa a kostí, z mědi a strun...

Když se v červnu 1947 stal trumpetistou v „Tabu“ a začal se oddávat podzemnímu životu, přišel tomu na chuť... s celou partou ze „Zeleného baru“ (Alexandre Astruc, Juliette Gréco, Anne-Marie Cazalis... a veškerá mládež, jež byla po čtyři roky připravena o džez, tanec, alkohol a veselost). V „Tabu“ nebyla zábava o nic větší a o nic menší, než jaká bývala na Montparnassu ve dvacátých letech — s tím rozdílem, že tango a passo doble vystřídal jitterbug a boogie-woogie a že místo argentinské hudby se hrál džez. Ti mladí hosté se sem také nesbíhali jako ti pozdější ze Saint Flour či z Oklahomy — jež sem přitahovala skandální pověst klubu „Tabu“.

Zpočátku je to kroužek přátel, ale velmi brzy tisk, slídící po „poválečné mládeži“... začne chrlit z rotaček kilometry papíru a na něm popisy gigantických bakchanálií, jež provozují špinaví efébové nasáklí existencialismem.

Vianova *Rukojeť* zaslouží, aby vyšla znovu už proto, že zde Boris shromáždil výstřižky z tisku — a každý bude moci aspoň posoudit, kam až mohli jít primitivní, kteří si brali za úkol burcovat chaloupky a skýtat lidu místo housky „morálku“. Skandál s knihou *Přijdu naplavit na vaše hroby*, jehož překladatel-autor byl trumpetistou v „Tabu“, postihl i klub... a nechybělo mnoho, aby každý uvěřil, že v „Tabu“ lze vidět „ve skutečnosti“ ty scény z románu, jež jsou dílem imaginace...

Pověst „Tabu“ je nyní dobře etablovaná, „fauna“ klubu je fotografována tak, aby neunikl jediný šev na kalhotách Juliette Gréco, Anny-Marie Cazalis či Colette Lacroix, tří z těch nejvytrvalejších a nerozpuštějších praobyvatelek jeskyně „Tabu“.

Za těchto časů hraje Boris na trumpetu nebo na trompetině. Alain Vian je u bubny, ale tu a tam je opouští a přednese některou z hedvábných básní od Nicolase Pannavedru — jako bylo ZTOPORENÍ či VÁLKA nebo BEJVALO.

Bejvalo, říkala mi babička, že byla děsně jemná doba. Lidi si schovávali lístky růže do stránek básní, které sepsal Viktor Bago. Dneska se strká jen šoust-suvenýr za stránku šedesát devět v románu „Přijdu poskvřnit ty vaše hrobky“. Bejvalo, říkala mi babička, že mužský byl tak dvorný, že vždy řek: „Strpíte, abych s vámi obcoval?“ A dneska? Dnes obcuje celý svět a nikdo kvůli tomu netrpí...

Gabriel Pomerand přednáší v „Tabu“ své lettristické básně, Francois Chevais odvíjí svou SONORNÍ STUŽKU, Gabriel Arnaud zpívá CIRKUSOVÉHO KONĚ:

Byl jednou cirkusový kůň, ten koník miloval — a nemálo. Když stehny stiskala ho jezdkyně, jemu to dobře dělalo...

Všechno, co má v Paříži jméno, nebo si myslí, že je má, se chtělo v těch časech ukázat ve sklepním lokále... 6. října 1947 navštívil Viana v „Tabu“ Maurice Chevalier, 22. listopadu vysílal večer z „Tabu“ francouzský rozhlas. A každý večer se míhaly tucty blesků z fleší ve sklepech, jehož zdi se potily v rue Dauphine — a každé ráno předkládal tisk svým čtenářům hanebnosti mládeže zvrácené skrze existencialismus a boogie-woogie...

Ozeus Pottar, jehož pravé jméno bylo Jean Suyeux... vyráběl a rozšiřoval všemi možnými prostředky vymyšlené zprávy o nových zcestnostech a tak dosáhl toho, že za nějaký čas začali turisté navštěvovat „komnatu existencialistů“... V pokoji Anny-Marie Cazalis mohli spatřit Annu-Marie odpočívající s pletovou maskou ze žloutků na obličeji, vedle ní ležela Gréco v posteli oblečená, u stolu psal Astruc s hlavou vraženou do pytle brambor a přisahající na své velebohy, že může pracovat jen tímto způsobem...

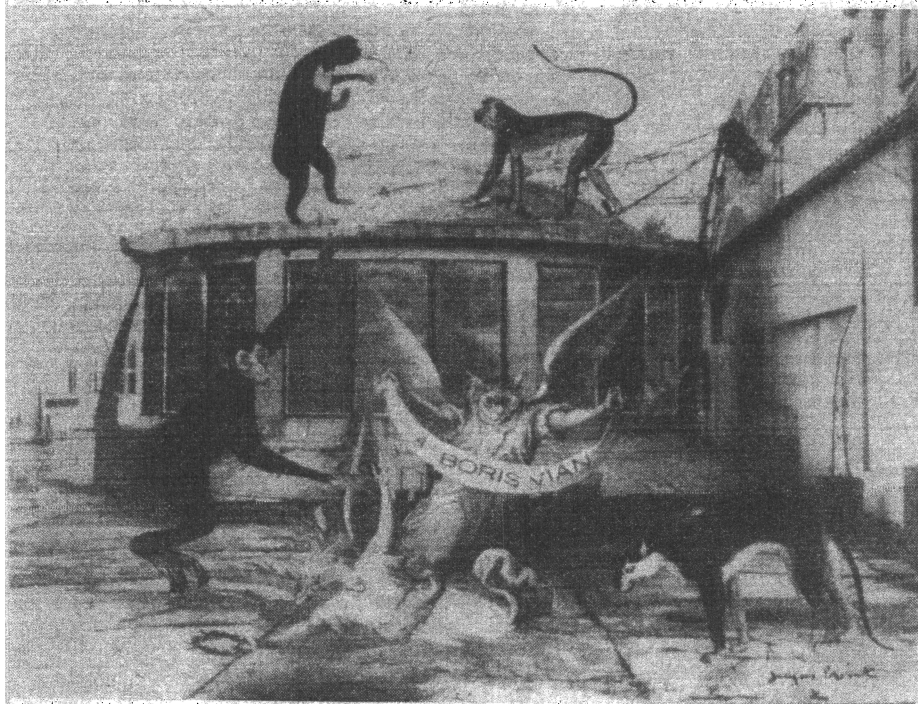
Původní malý kroužek přátel se pochopitelně rozrostl. Turistické agentury zapsaly Saint-Germain a jeho sklepní lokály do programů pod titulek „Pitoreskní místa, jejichž návštěva se doporučuje,“ a tak Boris Vian se svým komparesem pracoval ve prospěch vlasti a vydělával jí tvrdé valuty — aniž to věděl. „Tabu“ se stalo „záležitostí“ tak kvetoucí, že majitelé podniku tu znemožnili pobyt Frédericu Chauvelotovi. Opustil posléze „Tabu“ a sestoupil do jiného sklepního lokálu v rue Saint-Benoît, vybudoval zde klub Saint-Germain-des-Prés a pítáhl za sebou Borise Viana a nejbujnější „sklepaře“ z „Tabu“ — kromě Alaina Viana, jenž ještě nějaký čas zůstal v „Tabu“ jako vážený oživovač nálad.

Klub Saint-Germain byl otevřen 11. června 1948, ale podle svědectví Borise nevytvořil nikdy takové ovzduší, jaké bývalo v „Tabu“. „Do „Saint-Germainu“ chodilo už moc lidí.“ Následky války mizely — kromě cen, které nesmírně stoupaly a nutily vedení klubu podávat jídla za takovou cenu, že to mladým hostům bralo odvahu. Hudebníci a zpěváci, kteří vystupovali v klubu, byli čím dál víc profesionálové — a to vše bylo drahé. Klub Saint-Germain byl odsouzen, aby se stal „módním“ — a taký se jím stal...

19. června 1948 přijal Boris v klubu Saint-Germain Duka Ellingtona... 21. června po jeho koncertu ho

Obvyklý anagram
Borise Viana (Bison
ravi — Nadšený
bison), jak jej na-
maloval Felix La-
bisse

Autorem této ko-
láže je Jacques Pré-
vert a je k ní po-
užito fotografie Vi-
anovy a Prévertovy
terasy. Vpravo by-
dlel Jacques Pré-
vert, na konci te-
rasy vlevo Boris
Vian, dole je Moulin
rouge.

prováděl Paříží a podobně byli hosty klubu a Borise všichni černí hudebníci, kteří se oclili v Paříži ...

Boris Vian se ještě jednou chtěl vrátit do bývalého orchestru, ale byl to vlastně jeho labuť zpěv na koncertu v Chartres roku 1951. Po něm Boris daroval svou trumpetu synovi Cláuda Léona — vypravuje Noël Arnaud. Už po dlouhé měsíce byla tato trumpetka jen symbolem, žezlem Borise, krále na Saint-Germain. Nyní, když do jeho království vtrhli barbaři — abdikoval. Pozvolna přestal dávat život klubu, stal se hostem, privilegovaným hostem, čestným občanem, kterého tu a tam s láskou pozdravil některý z těch starých, co zažili heroickou epochu, zatímco noví hosté vůbec už jeho jméno neznali ... Boris Vian odložil bez hluku svou korunu prince ze Saint-Germainu a pomalu se začal odtahovat od této čtvrti, které dával svým duchem a nadáním jas a v níž vzešla i jeho legenda ...

Vešli do mého pokoje
A řekli: Hned se obléknout
A řekli: Vem si střevíce
Zpěvem zněl na schodišti každý kout

Dvě uniformy vedly mě
Sešli jsme dolů se schodů
Otevřeli si dveře u domu
A vůz pak s námi odfrčel.

Určitě dostanu z nich zimnici
Horečnatý svit do očí
Budou mi nohy přerážet
Okovanými střevíci

Já ale neřeknu jim nic
Protože já nemá co říct
Já věřím tomu co mám rád,
Vy přece musíte to znát.

2.

Pak odvedli mě dozadu
Tam co je velký rudý sál
Zaparkovali si mě do kouta
jako kus nábytku — jak psa

A chtěli abych opakoval tu
Všecko to co jsem zpíval
A zapisovateli seděla
Veliká moucha na rukávě

Kdo vám dal právo pánové
Soudit tu svého bližního
Ty vaše černé obleky?
Figury vaše ve smutku?

Já ale neřeknu jim nic
Protože já nemám co říct
Já věřím tomu co mám rád
Vy přece musíte to znát

RADOVAN
KRÁTKÝ

187

3

Pak mě zas soupli do klece
A přicházejí každý den
A mně jde jedním uchem-tam a druhým ven
To jejich neustálé řečnění

Slunce mě chodí probudit
O sedmé v tom mém lapáku
A jednoho dne před sluncem
Kdosi mne přijde vyhledat

Chcete-li abych vůbec žil
Pustte mě na svobodu hned
Chcete-li abych zahynul
Nač je vám že mě trýzníte?

Protože já neřeknu nic
Nemám vám dočista co říct
Já věřím tomu co mám rád
Vy přece musíte to znát

Politik

Kdybychom chtěli dodržet časový sled Vianových životních událostí, měli bychom se nyní obírat Vianovou literární činností kolem roku 1950, románem Červená tráva, Rukojetí k Saint-Germain, poezii Popěvký v rosolu, hrou Pohodnictví pro všechny, překladatelskou činností a uzavřít románem Srdcervác (1953), po němž se už Vian k románu nevrátil.

Filmový záběr z roku 1957, když Boris Vian natáčel Monu Lisu

Mezi příčiny, proč potom hledal výraz v jiných oblastech umění, patřil údálost, jež vlastně poznamenala celý Vianův život.

5. srpna 1946 odjel Boris Vian na dovolenou a 20. srpna se vrátil ze Saint-Jean-de Monts do Paříže. Za tu dobu napsal *Přijdu naplivat na vaše hroby*.

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Je známo, jak Borise Viana napadlo napsat tento román. Jean d'Halluin vydával díla, jež se špatně prodávala ... americká literatura naopak — silně kořeněná sexualitou ... plnila vydavatelům pokladny. Jean d'Halluin by si byl rád vylepšil finanční situaci vydáním nějakého bestselleru. Zmínil se o svém záměru Borisovi a poptával se ho, jaký americký román by podle něho měl hodit na trh. Boris mu řekl: „Bestseller? Dej mi deset dní a já ti bestseller vyrobím.“

Na základě této sázky — a vyzkoušeného receptu — bylo Borisovi psát *Přijdu naplivat na vaše hroby* a mohlo se to podařit jen v tom případě, že by se autor podoběl vkusu čtenářů toužících po amerických románech. Boris tedy napsal takový americký román a z tohoto hlediska je pravda, že jeho dílo nebylo nikdy nic než překlad.

O čem vyprávěl tento román, předurčený k tak významnému úspěchu? Robert Kaners, jeden z prvních čtenářů, vyložil jeho obsah v několika řádcích v listu *Spectateur* 26. listopadu 1946: „Vyprávěč je míšec, který už nemá žádné fyzické rysy černocho a může platit za bílého. Musí pomstít svého bratra, jenž zahynul poté, co byl masakrován bílými. Rozhodne se tedy, že se vyspí s dvěma hezkými dívkami, bílými a bohatými, a předtím, než je zabije, že jim poví, jaké je vlastně barvy. To se více méně podaří a hrdina je po biografově honiče zastřelen policií. Vyprávění je stručné, nervózní, živé — nadité alkoholickými, erotickými a sadistickými scénami.“

Boris překládal to, co by byl mohl americký autor napsat, a dal jednomu takovému autorovi život pod jménem Vernon Sullivan. Jméno Vernon dodal Paul Vernon, dnes zubní chirurg, tehdy student a hudebník-amatér v orchestru Clauda Abadie, Sullivana dal Joe Sullivan, džezový pianista, jeden z nejlepších hudebníků chicagského stylu ...

Jestliže je Boris Vian obviňován z podvodnictví ... je zertovní, že toto obviňování je vznášeno proti Borisu Vianovi v zemi, kde se studenti učí ... že veliký spisovatel jménem Prosper Mérimée získal slávu a dosáhl oficiálních poct poté, co své současníky mystifikoval uveřejněním *Divadla Kláry Gazulové*, „španělské komedie“, o níž tvrdil, že ji přeložil ... a dalším „překladem“ výboru ilyrské poezie posbírané v Dalmácii, Bosně, Chorvatsku a Hercegovině — kteroužto poezii tento nebezpečný recidivist připsal bardovi Myacintu Maglanovičovi. Jeho oběti se stal v letech 1827—1842 celý učený svět ve Francii, Německu, Anglii a Rusku, až se nakonec viník přiznal ...

Každá literatura má své mystifikátory — měla je přece i literatura naše a při posuzování mystifikace je nesporně rozhodující cíl, který mystifikátor sleduje. Ponechme stranou slavnou mystifikaci s *Rukopisy*, ponechme stranou Roberta Davida. Jako pomůcka pro srovnání s mystifikací Vianovou nám může nejspíše pomoci například tajuplný *Drnák*, jenž dokázal s úspěchem mystifikovat kritiku

v tom punktu, že dovede psát lepší věci, než jaké slavná kritika čeká od J. V. Rosálka. Ještě poučnější jsou však mystifikace, které dodnes nebyly zachráněny — například melantrišský předválečný „bestseller“ ve Hvězdě, v listu určeném paním a dívkám, slavná „Stříbrná oblaka“, jež údajně napsal student na pokraji sebevraždy, z blůdy, zoufalý mladík, jehož poslední záchrannou mělo být toto literární „dílo“. Mystifikace se podařila tak, že čtenářky nejenom hlaly toto krásné čtení, ale psaly do *Melantrichu* srdceryvné dopisy doprovázené nátepičkami, bábovkami a jinými pozornostmi, aby nadaný autor nezahynul.

Na rozdíl od Viana se autor *Stříbrných oblak* dodnes nepřiznal, ačkoli v literatuře působil dál, a nikdy neprohlásil, proč to udělal — zda pro zisk či bohapustou prásčku z lidí, kteří takovému literární skvdrý hlají, aniž si připouštějí, že jde o brak, jež lze vyrábět na běžícím pásu.

Podobně by bylo možno jmenovat i některé spisovatele, kteří „levou rukou“ psali komerční rodokapsy pod nejrůznějšími jmény, podobnými *Vernonům Sullivanům*. Protože se však sami nepřiznali, je nutno jejich kousky ponechat na péči literární historie.

Pro nás je v této chvíli důležité, že se Boris Vian-mystifikátor choval zcela jiným způsobem, což dokazuje, že tu nešlo ani o peněžní zájmy ani o pocit ukřivdění, ale že příčinu Vianova „odvazu“ musíme hledat jinde.

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: Tvzení, že se Boris knihami *Přijdu naplivat na vaše hroby* chtěl pomstít za neúspěch vlastních románů, není přesné ... a to z toho prostého důvodu, že v době, kdy psal knihu *Přijdu naplivat ...* (srpen 1946), žádný z jeho románů ještě nevyšel. Hlíst a plankton byl dán do prodeje v lednu 1947, *Pěna dní* v dubnu ... O dva roky později konstatuje Boris — a nikoli bez hořkosti, že kniha *Přijdu naplivat* překonává v prodeji všechny rekordy, zatímco jeho pravé romány jsou ignorovány ...

V zásadě ve Vianově mystifikaci není osobní odvetu ... Vian vášnivě miloval americkou literaturu, tu nejlepší, a prožíval rychlý pokles čtenářského vkusu ... chtěl proto ukázat, že se čtenář baví díly nízké úrovně, že se taková literatura vyrábí sériově ... To předvedl nejprve nakladateli a Jean d'Halluin mohl zůstat jediným a osamělým svědkem. Míchelte také ... až do poslední chvíle ráčil Borisovi, aby se nepřiznával k otcovství ...

Skandál nepřišel najednou ... v únoru 1947 je román ještě „malý úspěch“ podle kritika z revue *Esprit*. Očekávaná hodina udeřila 7. února 1947 ... kdy Cartel d'action sociale et morale, řízený architektem Danielem Parkerem ... soudí, že román *Vernona Sullivana* může ponoukat mládež k činům mravně zhýralým, a vyzývá zákon z 29. července 1939 ... (Už sedmnáct let, co je kniha *Přijdu naplivat na vaše hroby* zakázaná, mohou rodiny s uspokojením konstatovat, že se jejich děti neoddávají činům mravně zhýralým.) Danielu Parkerovi se podařila mistrovská rána. Kniha *Přijdu naplivat na vaše hroby*, jež se prodávala po kouscích, se nazítří začala prodávat po tisících. Jean d'Halluin zvyšoval náklady a dělal dobře, neboť v dubnu 1947 udeřil v tisku nový blesk: obchodní zástupce Edmond Rongé zaškrtil svou přítelkyni Annu-Marii Massonovou v jednom hotelu ... poblíž nádraží na Montparnassu a nechal na mrtvoly

Takovéto dřevěné figurky vyřezával Boris Vian v roce 1956

Na základě tohoto dekretu se roku 1953 stal satrapa Boris Vian promotorem při udílení nejvyššího patafyzického řádu ve jménu doktora Faustrolla

ORDRE DE LA GRANDE GIDOUILLE

De par l'Autorité & le Magistère du Docteur Faustroll
inventeur de l'Ordre.

Il est officiellement patenté que le Degré de la Grande Gidouille

Boris Vian

est le plus haut de la Grande Gidouille de l'Ordre &
se le apparaît officiellement comme le Degré de l'Ordre de la Grande Gidouille
Pour l'Honneur & Gloire Éternelle de la Grande Gidouille

Paris le 10 Mars 1953

román Vernona Sullivana otevřený na té straně, kde hrdina vraždí svou milenkou. Novináři zaslitali uspokojením ... a v novinách blýskaly obrovité tituly: **ROMÁN, JENŽ VRAŽDÍ!**

Boris Vian dodržel slib. *Přijdu naplivat na vaše hroby*, vyrobený za deset dní, se stal bestsellerem, jehož následky zrychlovaly běh události ... Zákon z 16. srpna 1947 zlomil rozlet Daniela Parkera ... ale Cartel neodzbrazil. V srpnu 1948 při novém vydání *Přijdu naplivat* se znovu ozval ...

Protože se už dlouho pochybuje o existenci tajemného Vernona Sullivana, vydává The Vendome Presse v říjnu 1948 s úvodem Borise Viana anglickou verzí knihy pod titulem **I SHALL SPIT ON YOUR GRAVES ...**

Pro úplnost je třeba dodat, že Boris Vian pokračoval v „překládání“ dalších děl Vernona Sullivana. V roce 1947 vyšel román **VŠICHNI MRTVÍ MAJÍ STEJNOU KŮŽI**. Vydalo jej nakladatelství Scorpion a Boris Vian, jenž měl s literární kritikou od začátku prašpatné zkušenosti, napsal k němu doslov, z něhož jedna věta se stala veleslavnou. Zněla: „Kritici, všichni jste telata!“

I když v posmrtném kole Boris Vian nad kritikou vyhrál — čehož nejpádnějším důkazem je dnešní úspěch Vianových děl — nemělo zůstat jeho výtržnické provokování bez odvety. A Boris Vian vysloveně provokoval, což je konec konců základní rys jeho životního názoru. Jako překladatel děl Vernona Sullivana se představil v roce 1948 hned dvakrát, neboť oblažil zkušené literární znalce ještě dvěma bonbónky. Obě knihy vydalo nakladatelství Scorpion.

VYPRAVUJE NOËL ARNAUD: 24. listopadu pozval vyšetřující soudce Barès k výslechu Borise Viana a Boris Vian se přiznal. Prohlásil, že je autorem knihy *Přijdu naplivat na vaše hroby* i autorem anglické verze. To bylo přiznání oficiální — Tout-Paris totiž už hezky dlouho předtím ztotožňoval autora s překladatelem ... Od té chvíle je spravedlnost na koni ... Boris riskuje dva roky vězení a pokutu 300 000 franků, k čemuž patří okamžitý zákaz knihy, jestliže se prokáže, že kniha uráží mravopověstnost.

Boris Vian je odsouzen k 100 000 franků pokuty za urážku mravopověstnosti 13. května 1950 — po skvělé obhajobě, kterou pronesl George Izard a kterou mohlo slyšet jen pár privilegovaných ... neboť proces se konal ve skutečnosti za zavřenými dveřmi ...

Odvolační stíhlo odvolání, odklad stíhal odklad, aféra se rozrostla o další dílo Vernona Sullivana — a v říjnu 1953 konečně šestá komora apelačního soudu vynesla rozsudek: patnáct dní vězení — s tím, že tento trest je amnestován ... V prosinci 1953 žádal Boris o výtah z trestního rejstříku a dostal jej: byl panenský, bez jediného trestu ...

Začátkem prosince 1947 podepsal George Vallis a Boris Vian smlouvu na dramatizaci románu *Přijdu naplivat* s tím, že titul zůstane ...

Vian v této dramatizaci položil váhu na životní podmínky černochů ve Spojených státech.

HOVOŘÍ BORIS VIAN: O čem celá ta historie pojednává? No tak tedy — celý svět dobře ví, jak uboze se žije chudějším bělochům na jihu Spojených států. James Agee, Erskine Caldwell a spousta jiných nám to sáhodlouze popisují ve svých dílech ... Chudáci bílí se ve velké většině nudí. A tak čas od času — protože ve Spojených státech jsou také černí (jaká to šťastná náhoda), chytanou si bílí nějakého černocha (nazvějme ho dejme tomu Danny) a pro zábavu ho pověsí. Aby podívaná měla větší spád, pomáhou ho často smůlou nebo dehtem a zapálí ho.

Program divadla Verlaine s těmito řádkami měli v rukou diváci na premiéře v dubnu 1948.

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: V prvních řadách bylo vidět zklamané diváky — právě ty, co po osmnácti měsících krákorali proti zkaženým romanopiscům, proti erotické literatuře, proti prohnilitosti naší krásné mládeže, proti „pornografu“ Borisu Vianovi. A mezi těmito čuňaty se schlípaly ocsy ne nejmeně fňukal Thierry Maulnier: „Opona padá naneštěstí vždy, když to začíná být zajímavé ...“

Divadelní kritici vyčítali Vianovu kusu: zdoluhavé, mnohomluvné, špatně stavěné ... Bylo několik čestných výjimek a Vianův přítel Jacques Lemarchand v *Combatu* si neodpustil při té příležitosti ironii.

HOVOŘÍ JACQUES LEMARCHAND: Znáám dobře Vernona Sullivana, autora díla *Přijdu naplivat na vaše hroby*. Setkali jsme se kdysi na univerzitě v Kolumbii v třetím roce Be-hopu. Ulejšvali jsme se z vyučování a chodili jsme si na záchod číst Racina. Pak jsme se natáhli pod cedry a snili jsme, jak už tak mladí lidé snívají, kterak bychom předělali svět. A v této době — jak bych si na to nevzpomínal — postavil Vernon Sullivan na nohy teorii, tuze zvláštní, vynalézavou a těžko přístupnou, leč svůdnou. Studoval velmi zevrubně vztahy bílých a černých — a oba nás proto nesmírně vzrušila kniha „Chaloupka strýčka Toma“, která právě vyšla. Kniha ta — velmi zajímavá, zneuznávaná — přivedla ducha Vernona Sullivana na myšlenku, že je tuze ošklivé, když běloši týrají černochy. Od této myšlenky byl už jen krůček k rasové otázce a já viděl na vlastní oči, jak Vernon Sullivan ten krok udělal. Pak nás život od sebe odloučil — a já se jednoho dne dověděl, že svěřil Borisu Vianovi — mému příteli a bratru — péči o rozšiřování své myšlenky v Evropě a to všemi prostředky — i legálními. Boris Vian se dal okamžitě do práce.

Z Lemarchandových řádek je zřejmé, že se leckdo bavil na účet mystifikovaných. Strůjce této literární surprise-party, tohoto „odvazu“, přišla však celá zdloužitost dosti drahá a brzy budeme mluvit o tom — JAK.

Boris Vian a Raymond Queneau, oba nositelé nejvyšších patafyzických vyznamení, jež mají právě na klopách

Chtěl bych žít v podobě rybi kostry
 Na modrém talíři
 Chtěl bych žít v podobě něčeho
 V hlubinách tentononc úplně sám
 Chtěl bych žít v podobě písku na dlaních
 V podobě vláčné trepy
 V podobě piskakudly
 Kominíka nebo šeríku
 Prsti se spoustou oblázků
 Divošského kadeřníka anebo bláznivé duchny
 Chtěl bych mít život v podobě tebe
 A mám ho — mně to však ještě nestačí
 Já nikdy nejsem s ničím spokojený.

Z posmrtné sbírky Nerad bych pošel

Jean-Paul Sartre a Simone de Beauvoir patřili mezi Vianovy velmi blízké přátele až do doby, kdy došlo mezi Borisem a Michelle k roztržce, jež skončila roku 1951 rozchodem a roku 1952 rozvodem. Z těchto dob se datuje také ochlazení vztahů mezi Vianem a Sartrem, které začalo ve chvílích, kdy v rozporech mezi Borisem a Michelle stál Sartre na straně Michelle, což pak vedlo k ještě intimnějším vztahům mezi Sartrem a Michelle, když se Boris odstěhoval a sblížil s Ursulou, jež se stala jeho druhou ženou.

I když nelze říci, že v oněch dřívějších letech Boris Vian byl přívržencem Sartrových názorů, přece jen shoda mezi nimi byla taková, že Sartre přivedl v roce 1946 Borise Viana do redakce časopisu Les Temps Modernes, kam Boris Vian skoro dva roky psal KRONIKU LHÁŘE.

Noël Arnaud poznamenává, že Sartre se první bavit nad Vianovými absurdními kotrmelci a Boris Vian také na jeho ochrannou ruku nikdy nezapomněl, zvláště proto, že Temps Modernes otiskly v říjnu 1946 důležitý úryvek z Vianovy Pěny dní. Z těchto časů se datuje i Vianova

akce na stavění pomníků. Raymond Queneau, Jacques Prévert, Paul Claudel, Gaston Gallimard, Paul Eluard, Jean Genêt, Albert Camus a mnoho dalších dostalo jednoho dne oběžník:

Pánové,

Výbor pro permanentní stavění pomníků žijícím literátům (složení výboru je přísně tajné vzhledem k nebezpečím v souvislosti s provedením tohoto programu) vás zve, abyste se zúčastnil vztyčení pomníku Jeana-Paula Sartra dne ... v ... proti Institutu na podstavci, jež zbaběle opustil pan ...

Při té příležitosti bude uspořádán malý koncert marciální hudby a plukovní hudba poprvé uvede mezi jiným Existencialistický pochod. Počítá se i s laskavou účastí strážců pokoje ... Výbor zamýšlí v nejbližší budoucnosti uskutečnění postavení sochy těmto pánům: Alexandre Astruc, Aragon a paní Trioletová, Arthur Koestler, Paul Claudel, Pierre Emmanuel, Raymond Las Vergnas. Poslední tři budou kryti obrněným zvláště pečlivě vyvedeným z vulkanického cementu firmy bři Lambertové vzhledem k povaze projektilů, jež přitahovati jest jim, jak se zdá, údělem.

Doufáme, že můžeme počítat s vaší účastí, jakož i s účastí vašich přátel ... N. B. Oficiální úbor žádoucí.

Boris Vian propaguje svou píseň

Popis sochy

Za pojetí díla vděčíme řemenáři Edmondovi Bimbosovi. Filosof je tu představený co půvabný mladík sedící na obrovském bloku nicoty a držíci dopis, což je jemná narážka na jeho nejceněnější spisovatelské dílo, ZED. Původně ho měli obklopotvat jeho žáci, jelikož však jest sádra drahá, byli nahrazeni malou květinovou výzdobou do půlkruhu...

Účast na výlohách

Nežádáme od vás nikterak, abyste se podíleli na výlohách. Nicméně, jste-li slavný, zašlete nám podpis na znamení souhlasu a my jej prodáme. Přejete-li si mít rovněž svou sochu, oznámte nám podstavec, na němž byste si přál být (nejlépe už uvolněný), a váhu sádry, jež se vám jeví nezbytnou.

Akce a rady tohoto druhu byly vůbec Vianova specialita. I v dobách, kdy pracoval jako ctihodný umělecký šéf gramofonových natáček — obor džezu, neodpustil si, aby třeba na obálce desky nedal několik rad pro účastníky surprise-party, mezi nimiž byly i

RADY MÝM NETERĚM

První rada: nápoj

... vězte, mé drahé neterě, že se nevyplácí, jestliže panna pije tak, aby přišla o rozum. Nepijte proto více než půl láhve whisky — skotské, abych byl přesnější. Americká whisky (Bourbon nebo Rye) stejně jako koňak vyvolává druhý den silnou migrénu a celkem vám znemožňuje uspořádat dvě surprise-party za sebou, což je mrzuté. Skotská je přirozeně vhodná pro ty z vás, kdo sdílíte ideje levě orientované. V případě, že vás více přitahuje pravice, je vynikajícím produktem vodka, jež zanechává pranepatrné stopy...

Druhá rada: toaleta

Modré džínsy jsou nejpohodlnějším úborem pro průměrnou surprise-party, kdy všichni účastníci skončí na policii. Chcete-li se opravdu svérázně odlišit, můžete si vybrat nějaké prosté roucho ve skříni své maminky. Vyhybejte se džínsům o sto šest, máte-li v obvodu boků přes sto šest. V případě, že byste měly v úmyslu oddávat se animovaným tancům (rokenrolům a jiným malichernostem, kterým se nikdy nepodaří srazit s trůnu cake walk a galop našich tatínků, tanců to ovšem jinak sportovních), rád bych odvedl poněkud vaši pozornost k tomu, že je nutno nosit krajně solidní podprsenku a zvláště podprsenku bez gumy na zádech. Jestliže se příroda ve své laskavosti vyhnula úkolu rozšířit vás i po této straně, je to výhoda, leč mějte obezřele na paměti dvě věčná nebezpečí: zákon o odstředivé síle a setrvačnost.

Třetí rada: flirt

Přišli jste na surprise-party flirtovat či — jak říkáte ve svém moderním žargonu — na trhačku. Vězte však, že i oni trhaní přišli s přesně stejným záměrem. Odložte tedy veškeré pokřivenosti a vyjevte své záměry vyhlédnutému objektu bez pošetilého okolkování a okecávání. To mu umožní neztrácet čas a připravit se na zkoušku. Kdyby došlo mezi ženami v té věci k hlasování, bude jen spravedlivé, jestliže ženy převezmou i veškerou odpovědnost.

Váš prastrýc Gedeon Měkkey

Orgie absurdnosti, provokativní hravost, literární výtržnictví jsou rysy i všech Vianových vystoupení včetně vystoupení rozhlasových a televizních, jež se datují z dob „Tabu“.

Takto například zahajoval Boris Vian pořad CHOMOUT NA KRKU, v němž měl uvést své nejoblíbenější písně.

Autor: Pardon, pane, jsem tady dobře ve francouzském vysílání Rádio-Televize?

Portýr (milý jako vrata od krimindlu): No copak nevidíte?

Autor: A kancelář cenzury je, prosím, kde?

Portýr: Cenzury? Jaký cenzury?

Autor: Cenzury ... tedy cenzury ... rozumíte ...

Portýr (rozhodně): Ve francouzský televizi nejní žádná cenzura.

Autor: Tak ona není? Né? Ne! No ne. To je ... to je pro mě velkolepá novina. Oni mi totiž svěřili vysílání ... jo, vysílání ... CHOMOUT NA KRKU se to jmenuje ... a já jsem si taky pustil ... takže jsem měl strach ... či spíše jsem se obával ... celkově ... no, ale když říkáte, že ne ... Tak ona tu nejní žádná kontrola ... úplně žádná! To je vynikající. To je pokrok!

Portýr: Co? Jaký pokrok?

Autor: No jaký pokrok ... pokrok, no ... jakýpak pokrok! Ostatně mohu vám to všechno říci ...

Portýr: Co myslíte tím „to všechno“?

Autor: Všecko. Politiku ... Suez, Maďarsko, Alžír, příděl plynu, nešvary v tržnici ...

Portýr (suše): Tak především — jedna striktní zásada: v rádiu se nevede žádná politika.

Autor: Žádná politika? No ale to je tedy taky — kontrola.

Portýr: Žádná kontrola. Kontrola nejní třeba, protože v rádiu se nevede politika.

Autor (zkoprnělý): Aha ... no jo ... no vlastně aha ... to je úplně jasný ...

Portýr: Ve Francii je všechno, co se týká politiky, dokonale jasný. A plést se do toho můžou jen politici!

Autor: No jo ... jo ... jojo ... jenže mě to kapánek omezuje ... no nic. A co takhle náboženství?

Portýr: Děláte si srandu? Vona vám nestačila jedna Bartolomějská noc? Žádný náboženství se v rádiu nevede, rozumíte! Akorát jen duchovní můžou ...

Autor: Samosebou ... jistěže ... aspoň to dává určitou svobodu a volnost v jiných námětech ... rád bych podle vašeho hlediska ...

Portýr: Námětů je habaděj, úplná hromada, jen si vybrat ... Příkladně: lov na sardinky, nebo na tuňáka. Nebo na tresky. No, na tresky! A všelijaký takový různý ty, že jo ...

Autor: Jako lov na velrybu.

Portýr: Ne, ne, tak to ne, tak to pozor. Chcete dělat nějaké narážky na Onassise! Nebo na někoho jiného?

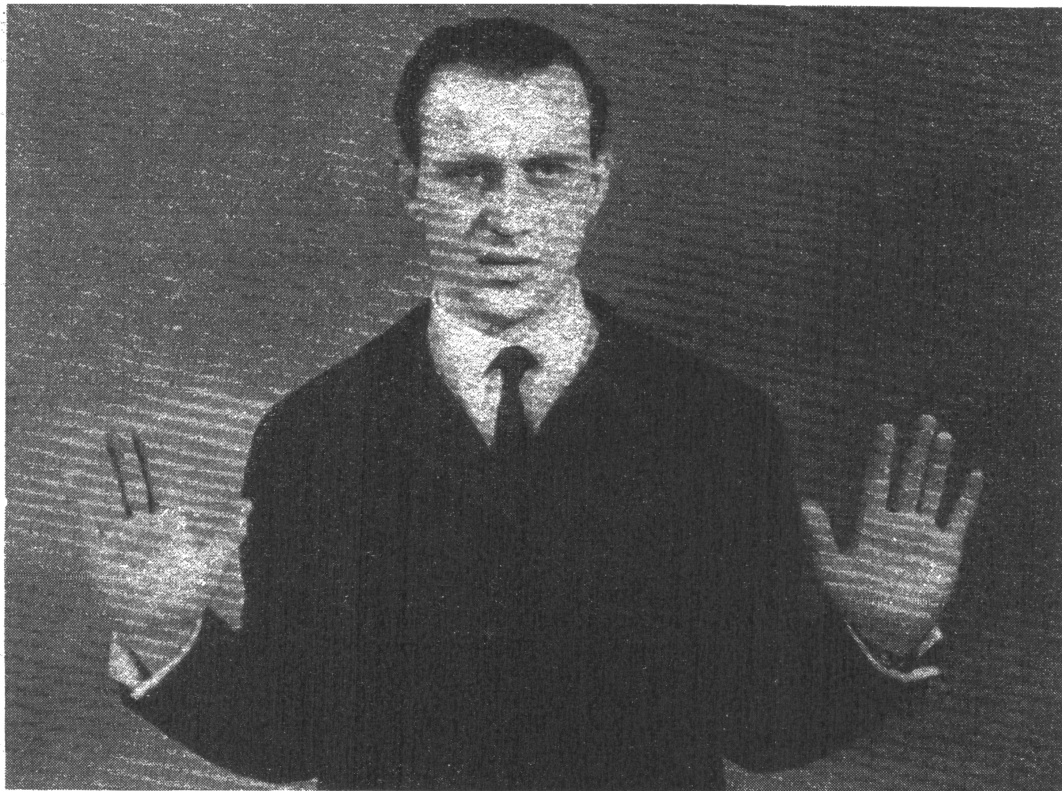
Autor: Ale vůbec ne ... vůbec ne. Velryba s modrýma očima od Jacquese Préverta.

Portýr: Jo tak ... vona je vod spisovatele. Vy jste teda čísla, všichni dohromady, vy spisovatelé.

Vybírat si takový sranda náměty jako ...

Autor: Ale ten námět jste mi vybral vy ...

Portýr: Cože? Já? Já že ... Tak to pr ... Já jsem s vámi diskutoval akorát o rybolovu, ale jináč je mi rybolov čmařů, vážený pane. Já nejsem hákej spisovatel, já sem portýr.

Boris Vian na jednom svém turné v Trols Baudets

Autor: No a já jsem autor.

Portýr: No tak tvořte. Tvořte si. Když jste autor, tak si tvořte, že jo. Já tu stejně nejsem vod toho, abych vám říkal co a jak. Já vám radím jen jedno, abyste si dával pozor na slovník...

Autor: Voní jsou nějaký zakázaný slova?

Portýr: Vůbec nic není zakázaný, vážený pane, to si pamatujte jednou provždycky. Je akorát jistě rozdíl mezi slovy, který se mluvě, a slovy, který se píšou. No to je k zbláznění, že takovejhle profesionál vůbec neví, že jsou takovýchle rozdílů.

Autor: Mám právo používat jazyka mluveného — ne? — když budu mluvit v rádiu.

Portýr: Omyl! Jazyka psaného. Protože vaše texty se nejdřív čtou, než se mluvě!

Autor: A jsou přislazovány?

Portýr: Pane, jestli mi budete ještě Insinulovat takovýchle věcí, pak teda lituju, ale musím vám zakázat přístup do budovy.

Rozpomeneme-li se nyní na časy válečné, kdy Major překondoval Borise a Boris Majora, rozpomeneme-li se na normalizování nadávky, kde byly úředně tříděny

nadávky podle pohlaví mužského, ženského a třetího (kam spadaly církevní nadávky), kde byly stupnice S 1 až S 6 a série A B C, kde se radilo nadávajícím, aby v případě, že by nadávka nezabrala, použili nadávku z nejbližší stupnice, a koktavým se doporučovalo, aby lehce opakovali první slabiku každé nadávky — a vezmeme-li v potaz jen tyto ukázky, vidíme, že Vianova cesta vedla přímo do Patafyzického kolegia, kde Boris Vian dosáhl vysokých hodnot a požíval velké úcty. Není proto divu, že v jednom dopisu sděloval: „Můj byt je plně k dispozici Patafyzickému kolegiu se vším příslušenstvím a zařízením, kterým v něm je i které v něm není.“

HOVOŘÍ JEAN FERRY: Je známo — či mělo by být známo — že založení Patafyzického kolegia se datuje dnem 11. května 1948. První dvě léta prací byla tak plodná, že se dočkala publikování díla Cahiers du Collège, jehož první číslo bylo dáno veřejnosti do ruky 6. dubna 1950... 22. listopadu 79 na svátek Ontogenle Patafyzické, což je pamětné datum, jež někteří kladou na 8. června 1952, vstoupil Boris Vian do Patafyzického kolegia. Není nejmenší fakt, který hodláme uvést, že zde byl očekáván, ježto

byl jeho údem ještě předtím, než věděl o existenci téhož. Bylo to tak na dlaní, že jeho Magnificence ho počila včlením do korpusu Satrapů, ještě než rok dokončil svou otočku...

Byltě pak Boris Vian patafyzik staravý o učení patafyzické... udržoval s některými optimáty hojnou korespondenci... a uveřejnil důležité texty v orgánech Cahiers et Dossiers du Collège...

Boris Vian měl ve fantastické hierarchii patafyziků opravdu vysoké postavení. Byl pro-motorem při udílení nejvyššího řádu, ko-presidentem nadkomise Ersatzu, presidentem kokomise nadivdní rouch, presidentem subkomise Imaginárních řešení, Presidentem subkomise Matematiky a exaktních věd atd.

Ten večer okolo šla zubatá
Šla si vzít holčičku bylo jí patnáct
Sevřít ji v dlouhých pařátech
A udusit ji rouchem z hyacintů

Ten večer zalezla si zubatá
Do lůžka k líbeznému děvčeti
Jen kvůli jedinému objetí
A zůstal po ní popel bez vůně

Co jsi tak netrpělivá ty zubatá
Máš na volno a dělají ti cestu
Stačilo chvíli počkat

Co jsi tak netrpělivá ty zubatá
Partie už je prohraná a ty to víš
A všechno začne nanovo

Slunce na vodě
S tím nic nezmůžeš
Stíny na květu
S tím nic nezmůžeš
Radost v ulici
Jahody v lese
S tím nic nezmůžeš
Májový úsměv
A valčík a valčík
Plující parník
S tím nic nezmůžeš
Pták co si zpívá
V příkopu v trávě
A dělá
S tím nic nezmůžeš

Dnes večer vrátila se zubatá
Do šatů z černé duhy upjatá
Dnes večer ke mně vrátila se
Klepání — otevřte dveře — a je tu zase

Hořela jako lucerna
do noci na břehu moře
Hořela jak rudý oheň
Vzadu na hluchém nákladáku na cestách

Co jsi tak netrpělivá ty zubatá...

Noël Arnaud upozorňuje, že si Boris Vian nehrál na prokletého básníka... Poznal hlučný úspěch a nesmírně se z něho radoval, utrpěl ztroskotání — a trpěl tím. Pohrdal snadným úspěchem a ústupky kvůli úspěchu. Přál si, aby Boris Vian měl úspěch, ale aby to byl Boris Vian, a nikoli Boris Vian zmražený, osekáný, znetvořený a zrazený...

Boris Vian hledal výraz, jak vyjádřit svůj pohled na svět. Nebyl to nějaký literární exhibicionismus, žil na plné obrátky a měl co říci. Měli bychom se tu tedy zmínit podrobněji o všech cestách, na něž se Boris Vian vydával a o nichž je řeč v úvodu.

Například o tom, jak se v červnu 1946 pustil do malování a vystavil své díla v Galerii de la Pléiade při výstavě „Spisovatelé-malíři od Alfreda Musseta po Borise Viana“.

Například o tom, jaké vyjádření chtěl hledat prostřednictvím baletu, a dokonce prostřednictvím opery.

Dost místa by zabralo jeho působení v gramofonových závodech a neméně důležitá by byla kapitola Boris Vian a film. Z této kapitoly však tu lze napsat už jen findle.

VYPRÁVUJE NOËL ARNAUD: V roce 1953, sotvaže bylo skončeno soudní řízení, jež bylo vedeno proti Borisu Vianovi od roku 1948, rozhodl se Boris napsat scénář na základě klíčových námětů knihy *Přijdu naplivat na vaše hroby* — jako by chtěl pokračovat v zápase. Situace už byla daleko jiná než v onom roce, kdy se narodil Vernon Sullivan: Boris Vian měl zkušenosti z procesů, z tiskových kampaní — a vše nasvědčovalo tomu, že se chce rehabilitovat sám před sebou. Situace však byla už jiná i v tom smyslu, že ve Spojených státech měl své slovo McCarthy, že v Alžírsku byla válka, že rasistická otázka nebyla chápána tak jednoznačně, jako ji chápal Vian, že Vian měl dost incidentů s básní DESERTÉR.

K doslovu k Vianově knize Srdcerváč Raymond Queneau napsal: „Boris Vian se stává Borisem Vianem.“ Vernon Sullivan však měl pořád ještě tuhý život.

Film *Přijdu naplivat na vaše hroby* se vlivem nejrůznějších událostí dostal do nejrůznějších zákrutů, jež byly tak křivolaké, až spolejzdec Boris Vian vypadl a při tom pádu se dověděl, že produkce filmu se docela dobře obejde bez něho.

Noël Arnaud vypočítává v závěru, jakými nemocemi Boris trpěl. Jeho stav byl velmi vážný a Borisův přítel Maurice Gournelle ustrnul, když spatřil 21. července svého kamaráda, jenž po většinu noci psal a psal své věci a přes den pracoval v gramofonových závodech. „Ty, Borisí,“ řekl mu Gournelle, „máš pleť jak chrobák, měl bys přibrzdit.“

„Když ti chrchlá kára,“ odpověděl Boris, „kopneš tam větší akceleraci a už to frčí.“

„Jo — až do té doby, než se ti to zadře všechno...“

HOVOŘÍ BORIS BOURGEOIS:

22. Jsme spolu obědvati... řekl jsem mu: „Borisí, zítra se promítá *Přijdu naplivat na vaše hroby*, měl byste přijít.“

Nechtěl, protože měl kontraverze se scénáristou. Nesouhlasil s adaptací... a řekl mi: „Nepůjdu.“ Naléhal jsem... A Boris přišel. Protože při promítání zemřel, mohu vám říci, že jsem se děsně trápil,

neboť jsem se cítil tak trochu odpovědný. Ne kvůli samotné smrti, ta by byla přišla, jak to vypadá, za týden, za měsíc nebo za dva, Boris byl už odsouzen na smrt, ale říkal jsem si pořád, že by byl žil o nějaký den nebo týden déle, kdyby nebyl chodil na promítání... Seděl jsem ve vedlejší křesle a viděl jsem ho umírat. Viděl jsem, jak mu najednou hlava spadla dozadu a jak upadl do bezvědomí. V prvním okamžiku jsem netušil, že umírá... stalo se to hned na začátku filmu, během prvních minut. Byl vzrušen, protože scénárista byl přítomen a producent také, a protože Boris byl zdvořilý kluk, choval se k nim vlídně...

HOVOŘÍ NOËL ARNAUD: *Přijdu naplavit na vaše hroby nikdy nebylo dílo Borise Viana. Vernon Sullivan pronásledoval svým prokletím Borise Viana jako fantom až do konce...*

K tomu, aby Vernon Sullivan zmizel, bylo třeba, aby Boris Vian zemřel...

Zdá se, že tato věta mluví velmi přesně.

Boris Vian vytvořil veliké dílo, ale Vernon Sullivan mu stál v cestě či spíše: veřejnost nikdy nezapomněla Borisu Vianovi jeho výtržnický kousek a byla ochotna odpustit až tehdy, kdy Vernon Sullivan nechá odpočívat v pokoji Borise Viana. Nikoli však naopak.

POESIES

JE VOUDRAIS PAS CREVER

Un volume de 80 pages... 7,50 F

ROMANS ET NOUVELLES

L'ARRACHE-CŒUR

Un volume de 228 pages... 13,50 F

L'HERBE ROUGE

suivi de

LES LURETTES FOURRÉES

Un volume de 221 pages... 13,50 F

L'ÉCUME DES JOURS

Un volume de 220 pages... 13,50 F

THEATRE

LES BATISSEURS D'EMPIRE LE GOUTER DES GÉNÉRAUX L'ÉQUARRISSAGE POUR TOUS

Un volume de 344 pages... 21,00 F

LE DERNIER DES MÉTIERS

Un volume de 64 pages... 6,60 F

ŒUVRES DE BORIS VIAN CHEZ JEAN-JACQUES PAUVERT

Typický „pauvertovská“
anonce Vianových spisů

RADOVAN
KRÁTKÝ

MĚJDAN D LÉOMILLA

Boris Vian

SVĚTOVÁ LITERATURA č. 1/1967

VÍČKA FOLUBERTA SANSONNETA, do nichž se právě opřel zvlněný sluneční paprsek, proniknuvší mřížovým žaluzií, dostala zevnitř hezkou červenooranžovou barvu a Folubert se usmál ze spaní. Kráčel zvolna po bílém, měkkém a vyhřátém chodníčku v zahradě Hesperidek a krásná, přítulná zvířátka mu lízala prsty u nohou. Vtom se probudil; zpolehoučka sundal s palce u nohy Frederika, svého ochočeného hlemýždě, a položil ho tam, kde bylo teď po ránu jeho místo. Frederik zlostně zafuněl, ale ani necekl.

Folubert se na posteli posadil. Neváhal věnovat hned zrána chvíli času na rozmyšlení, co má za celý den udělat, a tak si vždycky ušetřil spoustu nepříjemností, do jakých se zapletou ti vyděšení a roztěkaní tvorové, kteří si neumějí poručit a kteří, než vykonají sebemenší maličkost, propadnou každou chvíli (promiňte mi tu dlouhou větu) a nejednou naprosto bezdůvodně zmatkům jen proto, že jsou zapomnětliví.

Musel si promyslet tyto věci:

1. jak se dneska ohákne;
2. jak se dneska nadlábne;
3. jak se dneska rozšoupne.

A to je vše, neboť byla neděle, a co se týče peněz, to byl už rozřešený problém.

Folubert si tedy hezky popořádku o těchto třech otázkách zauvažoval.

Pečlivě se umyl, kartáčkem si pořádně vydrhl zuby a vysmrkal se do dlaně; potom se oblékl.

V neděli začínal vždycky kravatou a končil obouváním, byl to úplný obřad. Ze zásuvky vyndal pár módních proužkovaných ponožek: modrý proužek, žádný proužek, modrý proužek, žádný proužek atd. Do takovýchhle ponožek si

člověk mohl namalovat nohy jakou chtěl barvou; a tu barvu bylo mezi těmi modrými proužky vidět. Protože se cítil nesmělý, vybral si plechovku s barvou jablkově zelenou.

Jinak si na sebe vzal šaty, které nosil každý den, modrou košili a čisté prádlo, neboť měl na paměti bod třetí.

K snídani snědl herynka, který ležel bez ducha, pokropený jemným olejem, jako na márách, a kus chleba; herynek se leskl jako oko a jako oko byl lemovaný dlouhými růžovými řasami.

Potom si konečně dovolil myslet na neděli.

Dnes měl jeho kámoš Léobille narozeniny a na jeho počest se konal pořádný mejdan.

Při myšlence na mejdany propadl Folubert dlouhému snění. Ano, trpěl komplexem nesmělosti a toužil potají po sebejistotě starých mazáků: chtěl by mít přizpůsobivost takového Grouzního současně s Duddyho vznětlivostí, šarmantní a šviháckou eleganci takového Rémonfola s drsností vůdce Abadibaby či s oslnivou vyděračností kohokoliv z Klubu Lorientanů.

Přitom měl Folubert hezké kaštanově hnědé oči, hebké splývavé vlasy a neodolatelný úsměv, jímž dobýval všech srdcí, aniž se toho nadál. Svých tělesných předností se však nikdy neodvážil využít, a zatímco jeho přátelé elegantně trsali s hezkými děvčaty swing, jitterburg i rozpustilou barbettu, on zůstal pokaždé sám.

Byl z toho častokrát hrozně smutný, zato však v noci mívával sny, které mu přinášely zadostučinění. Býval v nich plný odvahy a měl kolem sebe neustále plno hezkých děv, které ho snažně prosily, aby byl tak laskav a šel si s nimi zatančit.

Folubert si vzpomněl na sen dnešní noci.

Zdalo se mu o krásné dívce v nadýchaných le-
vandulově modrých krepových šatech, s plavými
vlasy, které jí padaly přes ramena. Na nohou
měla modré střevíčky z hadí kůže a na ruce
zvláštní náramek, který už nedovedl přesně
popsat. Ta ho ve snu velice milovala a nakonec
spolu odešla.

Určitě ji líbal, a možná že si od něho nechala
líbit dokonce ještě další projevy náklonnosti.

Folubert zrudl. Bude mít dost času přemýšlet
o tom všem cestou k Léobillovi. Sáhl do kapsy,
ověřil si, že má dost peněz, a vyšel ven koupit
láhev utrejchu, aperitivu nejlevnější značky,
protože sám nikdy nepil.

Ve stejnou chvíli, kdy vstával Folubert, polo-
žil Major nohy na upatnou podlahu pokoje,
vytržen ze spánku chraplavým hlasem svého
nečistého svědomí, s hnusnou pachutí v ústech
po jakési odporné břečce.

Jeho skleněné oko se v šeru zlověstně lesklo
a mrzce osvětlovalo hedvábný šátek, který se
právě chystal pomalovat; náčrt, zobrazující
původně malou nepříjemnostku popásající se
mezi bratry přesvety, změnil svou podobu
a vypadal teď jako bubák na strašení dětí, a Major
si uvědomil, že dnes má vykonat jistou špina-
vost.

Vzpomněl si na mejdan u Léobilla, divoce se
zachechtal v křížkovaném d, ale chytil falešnou
notu, což potvrdilo nadmíru jasně jeho polito-
váníhodné sklony. Zočiv láhev těžkého červe-
ného vína, obrátil do sebe jediným douškem
zteplalou tekutinu lpící na dně a hned se cítil
lépe. Potom si stoupl před zrcadlo a snažil se ze
všech sil vypadat jako Sergej Andrejev Papanin
v IVANU HROZNÉM. Neuspěl, protože mu
chyběl vous. Dosáhl nicméně poměrně dobrého
výsledku.

Major se znovu zachechtal a uchýlil se do své
pracovny, aby si tam připravil sabotáž pro mejdan
u Léobilla, jemuž se chtěl pomstít. Ano, Léobille
už po několik týdnů roztrušoval o Majorovi
nejtendenčnější drby a zašel v tom tak daleko,
že o něm tvrdil, že se dal na počestnou dráhu.

A to si žádalo pořádně ztrestat.

Major se výborně vyznal v umění, jak srazit
na kolena všechny nepřátele, kteří mu přišli
do cesty, a to jednak díky svému velice špatnému
vychování, jednak díky od přírody potměšilému
založení a zlomyslnosti, přesahující daleko
obvyklý průměr.

(Nelze tu nepřipomenout strašný knírek,

který si ve své zvrhlosti pěstoval na horním
rtu; odháněl od něho obtížný hmyz a ve dne si
naň dával síčku, aby mu ho nepocuchali ptáci.)

Folubert Sansonnet se s rozechvěním zastavil
u Léobillových dveří a zasunul ukazováček
pravé ruky do dírký zvonku, schouleného až
kdesi vzadu, neboť spal.

Folubertův pohyb jej ze spaní vytrhl. Vyskočil
zpátky nahoru a nemilosrdně mu přiskřípl
prst, až Folubert začal ječet ve vysoké tónině.

Léobillova sestra, která číhala u vchodu, mu
přišla ihned otevřít, a Folubert vešel dovnitř.
Již u dveří mu zalepila ránu náplastí a odebrala
mu láhev.

Akordy z gramorádia se vesele odrážely od
stropů v bytě a pokrývaly nábytek zjasnělou
ochrannou vrstvou hudby.

Léobille stál u krbu a hovořil se dvěma dív-
kami. Když Folubert spatřil druhou z nich,
zneklidněl, ale protože Léobille mu šel naproti
s nataženou rukou, musel zakrýt své rozčilení.

„Dobrý den,“ pozdravil ho Léobille.

„Dobrý den,“ opětoval Folubert.

„Představím tě,“ řekl Léobille. „Azyme (to
byla ta první dívka), tohle je Folubert. Foluberte,
tohle je Jennifer.“

Když Folubert podával ruku Azyme, lehce se
uklonil, a před Jennifer sklopil oči. Měla na sobě
červené, domodra přecházející nadýchané kre-
pové šaty, červené střevíčky z hadí kůže a velmi
zvláštní náramek, který okamžitě poznal. Rusé
vlasy jí padaly přes ramena a vůbec ve všem
se podobala dívce z jeho snu; barvy byly sice
živější, to však není nic nenormálního, vždyť
sny se zdají v noci.

Léobille byl zřejmě plně zaujat Azyme, Folu-
bert tedy nemeškal a vyzval Jennifer k tanci.
Oči však klopal dál, protože ho sváděl pohled na
dva velice zajímavé předměty vpředu pod čtver-
covým výstřihem, který jim nijak nebránil volně
dýchat.

„Vy jste Léobillův starý kámoš?“ zeptala se
Jennifer.

„Známe se asi tři roky,“ upřesnil Folubert.
„Sešli jsme se při džudu.“

„Vy děláte džudo?“ podivila se Jennifer iro-
nicky.

Folubertovi bylo velmi nemilé, že rozhovor
se stočil právě tímhle směrem. Pokusil se znovu
dobýt sebejistoty dnešní noci.

„Viděl jsem vás ve snu...“ řekl nazdařbůh.

„Mně se nikdy nic nezdá,“ odtušila Jennifer. „To bude asi nějaká mylka. Musel jste si mě s někým splést.“

„Byla jste plavovlasá . . .“, dodal Folubert na pokraji zoufalství.

Měla útlou postavu a zblízka jí bylo vidět v očích veselý úsměv.

„No vidíte,“ ozvala se Jennifer, „nebyla jsem to já . . . já jsem rusovlasá.“

„Byla jste to vy . . .“, zamumlal Folubert. „Ale kdepak,“ odpověděla Jennifer. „Já nemám sny ráda. Já mám radši skutečnost.“

Zahleděla se mu přímo do tváře, on však zase sklopil oči, takže to nepostřehl. Moc jí k sobě netiskl, neboť jinak by nic neviděl.

Jennifer pokrčila rameny. Milovala sport a nebojácné, silné hochy.

„Já mám ráda sport,“ řekla, „a nebojácné a silné hochy. Nemiluji sny a jsem živá ažaž.“

Vyvinula se mu z objetí, neboť deska se s hrozným skřípěním brzd zastavila. Přítel Léobille totiž z ničeho nic spustil závory. Folubert řekl děkuji a byl by si s ní hrozně rád povídal dál na nějaké příhodné a okouzlující téma, ale právě v okamžiku, kdy už měl na jazyku skutečně okouzlující větu, vetřel se před něho jakýsi příšerný čahoun a bez okolků se do Jennifer zavěsil.

Folubert zděšeně o krok couvl, kdežto Jennifer se usmála, a zničeně sebou praštil do hlubokého křesla z kozlí kůže.

Byl hrozně smutný a uvědomoval si, že to nakonec bude zase mejdan jako každý jiný, se spoustou hezkých dívek, ale na pro něho.

Léobillova sestra se chystala jít otevřít, ale zůstala stát, jako když do ní hrom udeřil, neboť zaslechla výstřel. Jednu ruku si přitiskla na bušící srdce, a vtom už dveře povolily pod Majorovým zběsilým kopancem.

Major svíral v ruce kouřící pistoli, z níž právě odpráskl zvonek. Jeho hořčicově hnědé ponožky se rouhaly celému světu.

„Oddělal jsem tu hnusnou bestii,“ řekl. „Odstraňte tu mrchu.“

„Ale . . .“, hlesla Léobillova sestra.

Potom propukla v usedavý pláč, neboť zvonek byl u nich odedávna a stal se už členem rodiny. Šťkajíc utekla do svého pokoje a Major, radosti bez sebe, nasadil opět zachmuřený výraz a strčil pistoli do kapsy.

Přicházel Léobille. Jako nevíňátko podal Majorovi ruku.

Major mu do ní vrazil odporné svinstvo, které sebral přede dveřmi.

„Odpredsni, vole,“ vyjel na Léobilla přeskakujícím hlasem.

„Hele . . . Nebudeš nic rozbíjet . . .“

„Všecko rozmlátím,“ odtušil Major chladnokrevně a vycenil zuby.

Přistoupil k Léobillovi a jediným nesnesitelným pohledem svého skleněného oka se mu zabodl až do očních důlků.

„Tak ty o mně roztrušuješ, vole, že pracuju? Tvrdíš, že jsem se dal na počestnou cestu? Co si to dovoluješ?!“

Zhluboka vydechl a zrudl.

„Zapiš si, vole, že ten tvůj mejdáněk skončí nevesele . . .!“

Léobille zbledl. Pořád ještě držel tu věc, co mu Major vrazil do ruky, a neodvažoval se ani pohnout.

„Ne . . . Nechtěl jsem tě naštvat . . .“

„Drž hubu,“ vyštěkl Major. „Čím víc budeš kecat, tím víc ti nasolím.“

Pak vysunul pravou nohu za nohy Léobillovy, vrazil mu tvrdou ránu a Léobille se zhroutil.

Pozvaní hosté nic zvláštního nepozorovali. Tančili, pili, tlachali a ztráceli se po párech do volných pokojů jako při všech pořádných mejdanech.

Major si to namířil k bufetu. Nedaleko odtud se v křesle ještě užíral beznadějně zklamaný Folubert. Když šel Major kolem něho, popadl ho za límec u saka a postavil ho na nohy.

„Pojď se napít,“ vybídl ho, „já nikdy nepiju sám.“

„Ale já . . . Já vůbec nepiju . . .“, odpověděl Folubert.

Majora trochu znal a neodvážil se vzpouzet.

„Nech si ty své frky a de se,“ řekl Major.

Folubert pohlédl na Jennifer. Naštěstí měla hlavu otočenou na druhou stranu a živě se bavila. Naneštěstí ovšem měla kolem sebe tři hochy a další dva u nohou, zatímco šestý na ni čuměl se skříně.

Léobille se nenápadně zvedl a chystal se tiše vyklouznout ven zalarmovat strážce pořádku, ale rozmyslel si to, protože kdyby se dotýční strážcové obtěžovali nahlédnout do pokojů, vystavil by se tím nebezpečí, že na strážnici stráví noc on, Léobille.

Kromě toho znal Majora a dobře věděl, že by ho nenechal odejít.

Major opravdu Léobilla hlídal a vrhl naň takový pohled, že zůstal stát jako sloup.

Potom, drže stále Folubertě za límec, vytáhl pistoli a bez míření ustřelil jedné láhvi hrdlo. Všichni hosté se překvapeně otočili.

„Zmizte,“ zvolal Major. „Zmizte, volové, sajdky tady můžou zůstat.“

Podal Folubertovi skleničku.

„Napijem se.“

Mládenci nechali dívky dívkami a začali se vytrácet. Majorovi se neodporovalo.

„Nebudu pít,“ prohlásil Folubert.

Uviděl, jak se Major zatvářil, a honem se napil.

„Na tvoje zdraví, vole,“ řekl Major.

Folubertovi padla najednou do očí Jennifer. Stála s ostatními děvčaty v koutku a opovržlivě, šel na něho dívala. Folubert cítil, jak se mu podlamují kolena.

Major vyprázdnil skleničku jediným douškem.

Skoro všichni hoši už místnost opustili. Poslední z nich (jmenoval se Jean Berdindin a byl to správný kluk) popadl těžký popelník a zamířil na Majorovu hlavu. Ten zachytil vražedný nástroj ještě v letu a dvěma skoky byl u Berdindina.

„Ty . . . ! Pojd sem!“

Zatáhl ho doprostřed sálu.

„Vybereš si některou holku, kterou budeš chtít, a svlíkneš ji.“ (Dívky zrudly zděšením.)

„To neudělám,“ odsekl Berdindin.

„Dej si bacha, vole,“ utrousil Major.

„Všechno, jenom to ne,“ trval na svém Berdindin.

Vyděšený Folubert si bezděčně nalil druhou skleničku a jedním douškem ji do sebe obrátil.

Major neřekl ani slovo. Přistoupil k Berdindinovi a popadl ho za ruku. Potom s ním zatočil, až Berdindin vyletěl do vzduchu. Major využil této jeho příhodné polohy, a než dopadl na zem, stáhl mu kalhoty.

„Dělej, vole,“ řekl, „připrav se.“

Zkoumavě se rozhlédl po děvčatech.

„Žádná nechce dobrovolně?“ uchechl se.

„Tak dost,“ ozval se Berdindin, rozklepaný a vrávorající, a pokusil se na Majora pověsit. Skončilo to pro něho špatně. Major ho popadl a praštil s ním o zem. Berdindin udělal „bum!“ a zůstal ležet, jenom si hlídal žebra.

„Ta zrzavá,“ zasyčel Major. „Hni sebou!“

„Nechte mě na pokoji,“ hlesla Jennifer, celá bleďá.

Folubert dopíjel právě čtvrtou skleničku a hlas

Jennifer mu udeřil do uší jako hrom. Pomalu se otočil na patách a zíral na ni.

Major k ní přistoupil a jedním rázem ji roztrhl ramínko na jejích červených, domodra přecházejících šatech. (Musím popravdě přiznat, že se tím naskytla rozkošná podívaná.)

„Nechte mě!“ zvolala Jennifer podruhé.

Folubert si přejel rukou oči.

„To se mi jenom zdá,“ zamumlal přiškrceným hlasem.

„Pojd sem,“ poroučel Major. „Budeš ji držet, až se ten vůl do toho dá.“

„Nel!“ zavyl Berdindin. „Já nechci . . . ! Všechno, jenom to ne . . . Ženskou nel!“

„Dobrá,“ procedil Major, „já jsem dobrák Major.“

Aniž pustil Jennifer, vrátil se zpátky k Folubertovi.

„Svlíkní se a věnuj se tomuhle volovi. Já se budu věnovat jí . . .“

„To teda ne,“ řekl Folubert. „Jestli se chceš vytahovat, vyrazím s tebou dveře. A neví nám tady!“

Major Jennifer pustil. Nadýchl se zhluboka a hrud se mu roztáhla aspoň na metr pětadvacet. Jennifer hleděla překvapeně na Foluberta nevědouc, jestli si má své šaty vpředu zase natáhnout, nebo jestli by snad nebylo moudřejší umožnit Folubertovi, aby se díval dál a nabral tak více sil. Rozhodla se pro druhé řešení.

Folubert pohleděl na Jennifer a bujně zařehotal. Zadupal rychle na místě a zaútočil na Majora. Ten dostal ránu na žaludek právě v okamžiku, kdy měl hrud nadmutou až k prasknutí, a se strašným řevem se zlomil vedví. Vzápětí se však napřímil, Folubert toho využil a zasadil mu skvělý džudistický chvat klasického stylu, ten, co se při něm tlačí uši postiženého až k očím a fouká se mu přitom do dírek u nosu.

Major zbledl jako stěna a nemohl popadnout dech. V tu chvíli Folubert, jemuž láska a aperitiv zdvojnásobily síly, vrazil Majorovi hlavu mezi nohy, zvedl ho a vyhodil ho přes bohatě prostrčený stůl oknem salónu na ulici.

V Léobillově salóne zavládl opět klid a mír, nastalo veliké ticho a Jennifer, aniž si vytáhla šaty nahoru, padla Folubertovi do náručí a ten se svalil, protože vážila dobrých šedesát kilo. Naštěstí za ním stálo křeslo z kozlí kůže.

Majorovo tělo opsalo ve vzduchu oblouk, jen to hvízdlo, a díky několika promyšleným otáčkám se mu podařilo dosáhnout rovnováhy; měl

ale smůlu, neboť sebou plácí rovnou do červeno-černého taxíku s otevírací střechou, a než se stačil vzpamatoval, taxík ho odvezl hodně daleko.

Když se vzpamatoval, donutil řidiče pod hrozbou, že mu provede, co nejhoršího dovede, aby vystoupil, a zamiřil s taxíkem k domovu, k vile Lvi srdce.

A potom, protože si nechtěl přiznat porážku, přešel na cestě starého hokynáře, který (naštěstí)

to, co koupil za pět prstů, prodával za bůra.

A Folubert s Jennifer měli až do konce večírku co dělat, aby zažili její šaty. Svlékla si je, aby to bylo pohodlnější, a vděčný Léobille jim pro tu příležitost půjčil vlastní pokoj i elektrickou žehličku s čínským hrázíčkovým smaltem, kterou zdědil po mamince a ta zase po babičce a které se používalo v jeho rodině k žehlení z generace na generaci už od první křížácké výpravy.

BYL HEZKÝ DEN. Přešel jedenatřicátou ulicí, pokračoval dál podél dvou bloků domů, minul červený obchod a po dvaceti metrech vešel postranním vchodem do přízemí budovy Empire State.

Vyjel výtahem rovnou až do stodesátého poschodí a po venkovním železném žebříku vylezl ještě výš, bude mít aspoň ještě chvíli čas si všechno trochu rozmyslet.

Musí si dát pozor, aby skočil dost daleko, tak aby ho vítr nesrazil na průčelí. Kdyby ovšem naopak neskočil příliš daleko, mohl by toho využít, a až poletí dolů, mohl by se koukat na lidi uvnitř, je to zábavné. Od osmdesátého patra to jen poříčí.

Vytáhl z kapsy krabičku cigaret, vytřepal z jedné tabák a lehounký papírek hodil před sebe. Vítr byl příznivý, foukal podél fasády. Jeho tělo by se mohlo odchýlit nejvýš o dva metry. Skočil.

Vzduch mu zahvízdal do uší a on si vzpomněl na bistro blízko Long Islandu, tam kde se cesta točí kolem domu ve virginském stylu. Pil právě s Winnie petruscolu, a tu vešel dovnitř ten chlapec v šatech, které mu trochu plandaly na baculatém tělíčku, s vlasy žlutými jako sláma a světlýma očima, opálený, zdravý, poněkud nasmělý. Posadil se k porci zmrzliny vyšší, než byl sám, a spořádal ji. Když byl hotov, vyletěl z jeho skleničky pták, jakého v těchto končinách tak hned neuvidíte, žlutý pták s tlustým zahnutým zobákem, s červenýma, černě lemovanýma očima a s peřím na křídlech tmavším než jinde po těle.

Znovu mu vyvstaly před očima ptákovy pařáty s žlutými a hnědými proužky. Všichni v bistru

MA
LÉ
ZA
STA
VE
N
I

se složili chlapečkovi na rakev. Byl to roztomilý chlapeček. Ale osmdesáté poschodí se blížilo a on otevřel oči.

Všechna okna byla v dnešním letním dnu do-kořán, slunce pražilo na otevřený kufr, otevřené skříně, na štosy prádla, které se kdosi chystal přendat z jedné strany na druhou. Přípravy na cestu: nábytek se leskl. Touhle dobou lidé odjížděli z města ven. Winnie v černém tričku kousala na pláži u Sacramenta lahodný citrón. Od obzoru se blížila malá plachetní jachta, vynikala nad ostatní oslnivou bělostí. V hotelovém baru začala hrát hudba. Winnie se nechtělo tancovat, čekala, až se opálí hezky dohněda. Záda, natřená olejem, se jí na slunci leskla, s rozkoší hleděl na její obnažený krk. Vlasy si obyčejně rozpustila na ramena. Krk měla velmi pevný. V prstech jako by znovu cítil doteky lehoučkých vlasů, které nikdo nikdy nestříhá, hebkých jako chloupky v kočičích ouškách. Když si člověk zlehka mne vlasy za ušima, zní mu to v hlavě, jako když vlny běží přes drobné kamínky, které se však dosud neproměnily v písek. Winnie dělalo dobře, když ji uchopil palcem a ukazováčkem zezadu kolem krku. Napřímila hlavu, skrčila kůži mezi rameny a svaly stehen a hyždí jí přitom ztuhly. Malá bělostná jachta se stále blížila, pak opustila hladinu moře, vystoupila zvolna k obloze a zmizela za mrakem úplně stejné barvy.

Sedmdesáté patro šumělo hovory v kožených křeslech. Zahalila ho vůně hustého cigaretového kouře. Přesně tak to vonělo v kanceláři Winniina otce. Nepustil ho však vůbec ke slovu. Jeho syn prý není z těch mladíků, kteří holdují každý večer tanci, místo aby chodili do klubů Y. M. C. A. Jeho syn pracuje, dokončil inženýrská studia a teď začíná jako seřizovač, a on ho nechá projít všemi odděleními, aby se vyučil řemeslu od samého základu a naučil se rozumět lidem i poroučet jim. Co se týče Winnie, s tou je to bohužel horší, otec jako on se nemůže věnovat výchově dcery tak, jak by chtěl, a její matka je prý ještě příliš mladá, to však není rozhodující; že Winnie má ráda flirt jako všechny dívky v jejím věku, to ještě neznamená... Máte peníze? Tak vy už spolu žijete... To je mi fuk, už to dlouho nepotrvá... Americký zákon naštěstí takovéhohle věci trestá a já mám díkybohu dost silné politické konexe, abych mohl učinit konec tomu... Rozumíte, vždyť já ani nevím, co jste zač...!

Kouř z doutníku, opřeného o popelník, stoupal při jeho slovech nahoru a ve vzduchu se všelijak rozmarně kroutil. Připlížil se až k jeho krku, sevřel jej, ale Winniin otec zřejmě nic nepostřehl; a když jeho tvář zbledla a klesla na sklo na velkém pracovním stole, on utekl, protože by ho určitě obvinili, že ho zabil sám. A proto teď letí dolů; šedesáté patro neskýtalo napohled nic zajímavého... jen dětský běžovo-růžový pokojík. Do toho vždycky utekl, když ho maminka hubovala, pootevřel dveře od skříně a vklouzl dovnitř mezi šaty. Stará plechová krabice od čokoládových bonbónů, to byla skrýš jeho pokladů. Při vzpomínce na oranžové prásátko, které tančilo a foukalo přitom na flétnu, mu vyvstala před očima oranžová a červená barva. Ve skříní mu bylo dobře, kromě hořejška, kde visely šaty, kdovi co všechno živého mohlo tam v té tmě být, ovšem kdyby se tam něco jenom žustlo, stačilo strčit do dveří. Vzpomněl si na skleněnou kuličku, kterou měl v krabici, kuličku se třemi střídavými oranžovými a modrými spirálami, na ostatní si už nepamatoval. Kdysi, to měl strašný vztek, roztrhal mamince jedny šaty, schovala si je k němu, protože do jejího šatníku se jí už nevešly, a nikdy je potom už nemohla vzít na sebe. Winnie se hrozně smála, když s ní poprvé tančil na jednom večírku, myslel si, že má roztržené šaty. Byl to jenom rozparek na levé straně od kolena po kotník. Pokaždé, když pohnula levou nohou kupředu, všichni chlapi otáčeli hlavy, aby jim ten pohyb neutekl. Jen co si odskočil k bufetu na skleničku něčeho ostrého, hned ji jako obvykle přišel někdo požádat o tanec, a nakonec se mu začaly scvrkat kalhoty, až zmizely úplně jako pára, a on zůstal s holýma nohama jenom v podvlékačkách a v krátkém smokingu a všichni se ukrutně řehotali a on se vrhl střemhlav do hradby těl pro vůz. Jenom Winnie se nesmála.

V padesátém poschodí spočívala ruka ženy s nalakovanými nehty na límcí sáka s šedivými zády a její hlava byla nachýlená doprava na bílou paži, kterou ta ruka zakončovala. Byla to bruneta. Její tělo nebylo vůbec vidět, bylo zalceněno tělem onoho muže, zahlédl pouze barevný pruh hedvábných imprimé šatů se světlým vzorkem na modrém podkladě. Křečovitě ohnutá ruka kontrastovala s uvolněným sklonem hlavy a hustých vlasů, rozpuštěných po oblém rameni... Jeho ruce mačkaly Winniina ňadra, malá,

nepřilíš špičatá, ale pevná, napnutá tepající krví, co se může tomuto pocitu vyrovnat, žádný plod jej nemůže poskytnout, plody nevýdávají vlastní teplo, takový plod je studený, nepadne ti tak dokonale do ruky, jejich poněkud tvrdší hrot se ti vešel přesně do onoho maličkého dolíčku mezi ukazovákem a prostředníkem. Rád je

čítal pine životá pod rukou, řad je lence tiskl zprava doleva, od špiček prstů až po samou dlaň, zatímal své široce rozevřené články prstů Winnie do těla, až ucítil žebra na jejich bocích, pak se od ní nechal na oplátku kousat nejdříve do pravého, pak do levého ramene, na škrábance se neohlížel, ona vždycky tu hru přerušila a oddali se klidnějšímu laskání, které drží na uzdě onu neodbytnou touhu rukou tisknout, brát do sevřených dlaní ty absurdní výčnělky těla, i hořkou žádostivost zubů kousat bez ustání do té pružné hmoty, kterou však nelze rozkousnout, jako by člověk kousal orchideu.

Čtyřicáté patro. Dva muži u kancelářského stolu. Za ním další muž, sedící, bylo mu vidět jen záda. Všichni tři měli obleky z modrého seržového sukna, bílé košile, hřmotné postavy zabořené do měkkého běžového koberce, jako by byli vrostlí do země u toho mahagonového stolu, lhotejní, jako by stáli před zavřenými dveřmi ... Jeho dveřmi ... Možná že právě teď na něho někdo čeká, viděl je v duchu, jak jedou výtahem nahoru, dva muži v modrém serži, s černými plstěnými klobouky na hlavách, s lhotejnými tvářemi a snad s cigaretou na rtech. Zaklepali by, on by byl právě v koupelně, odložil by skleničku i láhev, skleničku by nervózně převrhl na skleněný podnos — a řekl by si, že to není možné, neví ještě nic — copak ho někdo viděl? — a motal by se po pokoji a nevěděl by, co má dělat, má mužům v tmavých úbořech za dveřmi otevřít, nebo se má pokusit o útěk — a pobíhal okolo stolu a najednou viděl, že vůbec nemusí utíkat, všude na stěnách, na nábytku tu s ním byla Winnie, každý by to musel pochopit, v stříbrném rámečku na rádiu stála velká fotografie Winnie, splývavé vlasy, v očích úsměv — její spodní ret byl o něco silnější než horní, rty měla oblé, napnuté a vlhké, než se dala fotografovat, olízla si je nejdříve špičatým jazyčkem, aby se jí hezky leskly jako na fotografiích filmových hvězd — malovala se pečlivě, nanasla rtěnku na horní ret, silnou vrstvu rtěnky, aniž se dotkla druhého rtu, a pak sešpulila ústa, trochu je stáhla

zpět a horní ret se jí obtiskl na spodní, čerstvě nalíčená ústa byla jako plody cesmíny a její rty vyrůstaly jeden z druhého a báječně se doplňovaly, člověka najednou posedla touha po jejich rtech a současně i ostych být se jen dotknout jejich povrchu, slitého v jeden zářící bod. V takové chvíli se spokojil polibky, měkkými jako

měch, které je šotva čítit, a pak vyčutnavai rozkošný parfém rtěnky. Konec konců stejně byl už čas vstávat, však ji zase bude mít v náručí, o něco později — ti dva muži, kteří na něho čekají za dveřmi ... a ve třicátém patře spatřil oknem sošku koně stojící na stole, krásného sádrového bělouška na podstavci, tak bílého, že se zdál úplně nahý. Bílý kůň. On by dal přednost Paul Jonesovi, cítil, jak mu tiše, ale hezky ostře působí na stěny žaludku, jak se mu po těle rozlévají vlny blaha — ještě stihne dopít láhev a pak proklouznout jiným schodištěm. Ti dva chlapi — přišli ti dva chlapi opravdu? — na něho určitě čekali za dveřmi. A on nacucaný Paul Jonesem — ohromná legrace! Někdo zaklepal? To asi černoška, co mu uklízela ... Dva chlapi? Nesmysl. To dělají nervy, stačí je trochu ukonejšit alkoholem — Příjemná procházka, až k Empire State. — Skočil dolů. Ale neztrácet čas — Čas je drahá věc. Winnie zpočátku chodila pozdě, byly jenom polibky, hlazení a tak. Čtvrtý den však už čekala sama, zeptal se jí uštěpačně, proč čeká, ona zrudla, ale páni, netrvalo to dlouho, a za týden se červenal nad její odpovědí on. A proč takhle nepokračovat dál, chtěla si ho vzít, on ji samozřejmě taky, proč se nesvěřit rodičům? To neměli dělat, Winniina otce, když za ním přišel do kanceláře, zardousil kouř z cigarety, policie by tomu samozřejmě neuvěřila, byla to černoška nebo ti dva chlapi v tmavých úbořech, co se nejprve napiljí Bílého koně, zapálí si cigaretu a začnou střílet do vzduchu, aby zastrašili býky, a nakonec je chytají do lasa se zlatou smýčkou.

Ve dvacátém zapomněl otevřít oči a uvědomil si to až o tři patra níž. Stál tam na stole podnos a z hrdla kávové konvice stoupal kolmo vzhůru kouř; tak se tedy zastavil, dal si do pořádku oblek, protože po třístametrovém letu vzduchem měl šako naruby a přehrnuté až nahoru; a vstoupil otevřeným oknem dovnitř.

Plácl sebou do pružného křesla potaženého zelenou kůží a čekal.

Rádio tiše hrálo směs petrých skladeb. Tlučený a nevtrávný ženský hlas úspěšně zapěl nějakou starou píseň v novém podání. Byly to písně jako kdysi; a dveře se otevřely. Dovnitř vešla mladá dívka.

Zřejmě ji nijak nepřekvapilo, že ho tu vidí. Měla na sobě jednoduché pyžamo ze žlutého hedvábí a dlouhý hedvábný župan téže barvy, vpředu rozepnutý. Byla mírně opálená, nenalíčená, neoplývala zvláštní krásou, měla však hezkou postavu.

Posadila se ke stolu a nalila si trochu kávy, trochu mléka a pak si vzala koláč.

„Nemáte chuť?“ zeptala se.

„Nedám se pobízet.“

Nadzedl se a uchopil šálek z tenkého čínského porcelánu, který mu podávala a který byl tak plný, že sotva držel rovnováhu.

„Koláč taky?“

Vzal si kousek, napil se, několikrát pomalu polkl a žvýkal rozinky z koláče.

„Odkud jste se tu vlastně vzal?“

Položil prázdný šálek na podnos.

„Odtamtud seshora.“

Ukázal nedbale na okno.

„Zastavila mě ta kávová konvice, kouřilo se z ní.“

Dívka přikývla.

Ta dívka byla celá žlutá. Také oči měla žluté, oči hezky proříznuté, poněkud protažené k spánkům, možná že si tak prostě upravovala řasy. Je to dost pravděpodobné. Ústa měla poněkud veliká, tvář trojhannou. Ale postavu měla jako vystřiženou z módního žurnálu, široká ramena a hezky vyklenutá hradra, zadeček — jen si na něj sáhnout — a dlouhé nohy.

To má na svědomí Paul Jones, pomyslel si. Ve skutečnosti taková není. Něco takového neexistuje.

„Nenudil jste se celou tu dobu, než jste se šem dostal?“ zeptala se.

„Ani ne... Viděl jsem spoustu věcí.“

„Spoustu věcí, jakých, prosím vás...?“

„Vzpomínky,“ odpověděl. „V místnostech, otevřenými okny.“

„Je vedro, všechna okna jsou otevřená,“ řekla s povzdechem.

„Koukal jsem dovnitř vždycky jenom v každém desátém, ale do dvacátého jsem se nepodíval. A jsem rád.“

„Tam bydlí jeden pastor... mladý, veliký a ohromně silný... Dovedete si ho jistě představit...?“

„Jak to můžete vědět...?“

Chvilí váhala s odpovědí. V prstech se zlatými nehty bezděčně kroutila hedvábnou šňůru na svém volném žlutém županu.

„Když jste letěl kolem jeho otevřeného okna,“ pokračovala, „byl byste spatřil vzadu na stěně veliký kříž z tmavého dřeva. Na stole leží tlustá bible a v rohu visí jeho černý klobouk.“

„To je vše?“ zeptal se.

„Býval byste určitě viděl ještě něco jiného...“

O vánocích se pořádaly u jeho dědečka a babičky na venkově sváteční hostiny. Vůz se zaparkoval do kůlny vedle vozu dědečkova, starého, pohodlného a solidního vozidla, stojícího poblíž dvou traktorů s ozubenými pásy zalepenými zasklou hlinou a zvadlými stébly trávy, jejichž jednotlivé články byly spojeny ocelovými pláty. Babička při té příležitosti napekla vždycky kukuřičných, rýžových a různých jiných koláčů a mazanců, připravila ovocný sirup zlatové barvy, průhledný a trochu lepkavý, kterým se koláče polévaly, a pečenou drůbež a zvěřinu, on se však vždycky šetřil až na cukroví. Po večeri se společně zpívalo u krbu.

„Možná že byste zaslechl, jak si pastor opakuje svůj chorál,“ poznamenala.

Dobře si na tu melodii vzpomínal.

„Ovšem,“ přisvědčila dívka. „Je to velmi známá melodie. Není o nic lepší ani o nic horší než ostatní. Jako pastor sám.“

„Býval bych radši, kdyby to okno ve dvacátém poschodí bývalo zavřené,“ řekl.

„Ale vždyť přece obvykle...“

Zarazila se.

„Před smrtí zajde člověk za pastorem?“ doplnil ji.

„Och,“ ozvala se dívka, „nemá to cenu. Já bych to neudělala.“

„Tak k čemu jsou vlastně pastoři?“

Vyslovil tu otázku tlumeným hlasem sám pro sebe; snad proto, aby obrátili vaše myšlenky k Bohu. Bůh má zájem jen o pastory a o lidi, kteří se bojí smrti, ne však o ty, co se bojí života, ani o ty, co se bojí jiných lidí v tmavých šatech, kteří vám přijdou zaklepat na dveře a vy si namlouváte, že je to černoška, nebo kteří vám nedovolí dopít načatou láhev Paul Jonese. Bůh není k ničemu, jestliže se člověk bojí lidí.

„Já si myslím,“ mínila dívka, „že někdo se bez

nich prostě neobejde. Každopádně je to pohodlíčko pro lidi nábožensky založené.“

„Když chce člověk umřít dobrovolně, je zbytečné, aby chodil k pastorevi.“

„Nikdo nechce umřít dobrovolně,“ usoudila dívka. „Vždycky vás k tomu dožene někdo živý a někdo mrtvý. Proto lidé potřebují mrtvé a zavírají je do rakví.“

„To není tak jednoduché,“ namítl.

„Vám se to nezdá jasné?“ zeptala se tiše.

Zabořil se hlouběji do zeleného křesla.

„Prosil bych ještě šálek kávy.“

Cítil, že mu nějak vyschlo v hrdle. Ne že by se mu chtělo plakat, bylo to něco jiného, ale nechyběly v tom slzy.

„Nechtěl byste raději něco trochu silnějšího?“ otázala se žlutá dívka.

„Ano. Rád bych.“

Zvedla se, její žlutý župan zazářil ve slunci a zašel do stínu. Z mahagonového barového pultu vytáhla láhev Paul Jonese.

„Řekněte si, kolik ...!“

„Stačí ...!“

Zarazil ji rozhodným gestem. Podala mu skleničku.

„Co vy,“ prohodil, „kdybyste vy padala dolů, dívala byste se taky do oken?“

„Já bych to neměla zapotřebí,“ odpověděla dívka, „ve všech patrech je to stejné, přece tady bydlím.“

„Není to v každém patře stejné,“ odporoval, „pokaždé, když jsem otevřel oči, viděl jsem v bytě něco jiného.“

„To vás oslnilo slunce.“

Posadila se k němu do koženého křesla a upřeně se na něj zahleděla.

„Všechna poschodí jsou stejná,“ řekla.

„Až dolů?“

„Až dolů.“

„Chcete tím říci, že kdybych se byl zastavil v kterémkoliv jiném patře, že bych tam byl našel vás?“

„Ano.“

„Ale ono to tam vůbec nebylo stejné ... Byly

tam různé věci, hezké a ovšem i ošklivé. Tady je to jiné ...“

„Bylo to jedno a totéž. Měl jste se tam zastavit.“

„Tedy i v tomhle patře mne snad mate slunce?“

„Nemůže vás mást, neboť já mám stejnou barvu jako ono.“

„V tom případě bych vás neměl vidět ...,“ poznamenal.

„Neviděl byste mě, kdybych byla plochá jako list papíru,“ řekla, „ale ...“

Větu nedokončila a usmála se. Byla těsně vedle něho, takže mohl vdechovat její vůni, zelenou vůni jejích paží a jejího těla, vůni luk a sena, poblíž vlasů přecházející do fialova, sladší a podivnější, ne tak přirozenou.

Myslel na Winnie. Winnie neměla tak plné tvary, ale lépe ji znal. Dokonce ji miloval.

„Slunce, to je vlastně život,“ řekl po chvíli.

„Nepodobám se v tomhle úboru slunci?“

„Co kdybych tu zůstal?“ zašeptal.

„Tady?“

Zvedla obočí.

„Tady.“

„Nemůžete tu zůstat,“ namítlá prostě. „Je příliš pozdě.“

Těžce se zvedl z křesla. Položila mu ruku na rameno.

„Vteřinu,“ řekla.

Ucítil dotek dvou svěžích paží. Spatřil tentokrát zblízka zlaté oči poseté drobnými světlými, trojhranné tváře, lesknoucí se zuby. Vteřinu vychutnával něžný tlak pootevřených rtů, vteřinu proti sobě cítil tělo v jiskřivém hedvábí, a už byl sám, už se vzdaloval, ona se na něho zpovzdálí smutně pousmála, však se zas brzy utěší, bylo to znát na koutcích jejích žlutých očí, které se již zase pozvedly — opustil místnost, zůstat nebylo možné — Bylo třeba začít všechno hezky od začátku a tentokrát se už po cestě ničím nezdržovat. Vystoupil znovu na vrcholek obrovské budovy, vrhl se do prázdna a jeho hlava vytvořila na asfaltu páte avenue rudou medúzu.

PŘELOŽIL
SVATOPLUK HOREČKA

BORIS
VIAN

172

70